

VIDA AUGULYTĖ BUČMIENĖ

**LIETUVIŲ KALBOS
GRYNINIMO IR TURTINIMO
PRATIMAI**

Trečiasis pataisytas leidimas

Išleido JAV LB Švietimo taryba
Spausdinimą rėmė Lietuvos Fondas
2023, Čikaga

Įvadas

Mokydama lituanistinėje mokykloje, pastebėjau, kad daugelio mokinių lietuvių kalba nebėra gryna: jie kalba su akcentu, posakius ar net ištisus sakinius verčia pažodžiui iš anglų kalbos, o už klasės ribų tarpusavyje kalbasi angliškai, nes jiems jau trūksta lietuviškų žodžių.

Norėdama savo mokiniams padėti šiuos kalbos trūkumus pašalinti, atidžiai klausiausi jų kalbos ir skaičiau jų rašinius, jų daromas kalbos klaidas rūšiačiau ir nagrinėjau tų klaidų priežastis, žodynui praplėsti sudariau sąrašą jaunimui žinotinų lietuviškų žodžių. Tų mano pastangų vaisiai yra šie pratimai ir jau anksčiau išleisti „Galvosūkių“.

Nors šie pratimai yra skirti aukštesniajai lituanistinei mokyklai, jais gali pasinaudoti ir pradinė mokyklų vyresniųjų klasių mokiniai. Kurias knygos dalis kada atlikti, nuspręs mokytojai.

Skatinu lietuvių jaunimą didžiuliu savo kilme, pamilti gimtąją lietuvių kalbą ir ją kiek galima dažniau vartoti. Kaip metalas nenaudojamas tamsėja, o naudojamas nenustoja žibėjimo, taip ir kalba nevertinama nyksta, o nuolat vartojama – vis gražėja ir turtėja. Jaunime, prisimink mūsų didžiojo kalbininko Jono Jablonskio žodžius: „Maža garbė svetimomis kalbomis kalbėti; didi gėda savosios gerai nemokėti.“

Dėkoju Amandai Muliolienei už šių pratimų teksto spaustuvei paruošimą.

Autorė

Turiny

I. ŽODŲIŲ VARTOSENA	5
1. Keliareikšmių anglišku žodžių klaidingas išvertimas	6
2. Idiomaticiniai posakiai	18
3. Skirtingų reikšmių tarptautiniai žodžiai	25
4. Žodžiai, neturintys anglišku atitikmenų	30
5. Lietuviški prielinksniai ir jų vartosena	48
6. Veiksmažodžių valdomi linksniai	71
II. LIETUVIŲ KALBOS GARSYNAS	90
III. LIETUVIŲ KALBOS RAŠYBA	94
1. Klaidos rašant c, č, dž, ch, h, e, è, ir e, ia	95
2. Nosinės balsės	100
3. Prie balsių supanašėjimas.....	103
4. Rankraštini	105
5. Didžiųjų raidžių vartojimas	107
IV. SKYRYBA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOSE	109
V. ŽODYNAS	116

Aš kalbu ant telefono. Mes važiuojam į Lietuvą. Automobilis sugriuvo.

I. ŽODŽIŲ VARTOSENĄ

Amerikoje gimę lietuviai kartais neteisingai išverčia angliškus žodžius ar posakius į lietuvių kalbą. Tokios klaidos yra šešių rūšių:

- 1) keliareikšmių anglišku žodžių klaidingas išvertimas;
- 2) vertimas pažodžiui tokių išsireikškimų, kurie yra būdingi tiksliai anglų kalbai (idiomatinių posakių);
- 3) klaidinga vartosena tarptautinių žodžių, kurių reikšmės anglų ir lietuvių kalbose skiriasi;
- 4) klaidingas vartojimas, arba vengimas vartoti, lietuviškų žodžių, kurie neturi anglišku atitikmenų;
- 5) netinkamo prielinksnio arba prielinksnio pavartojimas ten, kur jis nereikalingas, nes lietuviški daiktavardžiai ir įvardžiai yra linksniuojami;
- 6) galininko vartojimas su veiksmažodžiu, reikalaujančiu kito linksnio.

Dabar aptarsime šias klaidų rūšis.

5

1. KELIAREIKŠMIŲ ANGLIŠKŲ ŽODŽIŲ KLADINGAS IŠVERTIMAS

Štai eilė dažnai klaidingai išverčiamų keliareikšmių anglišku žodžiu ir jų lietuviški atitikmenys.

1. **if** – ar, jeigu

<i>Žodis</i>	<i>Kada tinka</i>	<i>Pavyzdys</i>
jeigu	Žodis jeigu yra vartojamas išreiškiant sąlygą .	Jeigu rytoj nelis, eisiu į parką.
ar	Žodis ar vartojamas ryšium su tiesioginiu ar netiesioginiu klausimu .	Ar ateisi? Nežinau, ar Jurgis namie. Pasakyk, ar turi saldainių.

as if – tartum, lyg

<i>Žodis</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Lietuviškai</i>
tartum	<i>He's acting as if nothing happened.</i>	Jis elgiasi, tartum nieko nebūtų atsitikę.
lyg		Jis elgiasi lyg nieko nebūtų atsitikę.

Pratimas 1

Brūkšnių vietose įrašykite žodžius **jeigu** arba **ar**.

- _____ bus gražus oras, eisime į parką.
- _____ jau suplovei indus?
- Nežinau, _____ Jurgis jau išėjo.
- Paklausk mamytės, _____ ji išskalbė Jono marškinius.
- Vaikai gaus dovanų, _____ jie bus geri.
- Pasakyk, _____ mane myli.
- _____ būčiau turtingas, nedirbčiau.
- _____ šuo sveikas, jo nosis šalta.
- Sužinok, _____ Giedrė eis su mumis.
- Pažiūrėk, _____ baltiniai jau išdžiūvo.
- _____ sveikas skaičius baigiasi nuliu, jis dalijasi iš penkių.
- Bendratis parodo, _____ priesagoje reikia ilgo balsio.

2. **ask** – klausti, prašyti, kviesti

<i>Žodis</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Pavyzdys</i>
klausti	<i>to ask a question</i> <i>Mary asked if father had returned.</i>	Marytė klausė, ar tėvelis jau grįžo.
prašyti	<i>to request</i>	Vaikas prašė pyrago.
kviesti	<i>to invite</i>	Mes Tomą pakvietėme į svečius.

Angliškai galima vartoti žodį **ask** vietoje **request** ar **invite**.
Lietuviškai negalima sakyti **klausti** vietoje **prašyti** ar **kviesti**.

3. **go** – eiti, važiuoti, skristi, vykti, lankyti

<i>Žodis</i>	<i>Kada tinka</i>	<i>Pavyzdys</i>
eiti	Eiti galima tik pėsčiom.	Tomas eina į mokyklą.
važiuoti	Važiuojama automobiliu, dviračiu, vežimu, rogėmis ir t. t.	Algis važiavo į Bostoną.
skristi	Skrendama lėktuvu.	Aldona rytoj išskris į Europą.
vykti	Vykti galima bet kokia susisiekimo priemone (automobiliu, traukiniu, laivu, lėktuvu, ...) ar pėsčiom.	Jie rytoj išvyks iš namų.
lankyti	<i>attend</i>	Jurgis lanko Šv. Jurgio mokyklą.

eina

važiuoja

skris

išvyks

lanko

4. **play** – žaisti, lošti, groti, skambinti, vaidinti, apsimesti

<i>Žodis</i>	<i>Kada tinka</i>	<i>Pavyzdys</i>
žaisti lošti	Žaidimai žaidžiami. Kortomis lošiama. Šaškėmis, šachmatais ir pan. žaidžiama arba lošiama.	Vaikai žaidžia slėpynes. Dėdė su kaimynais lošia kortomis. Mirga ir Algis žaidžia (lošia) šaškėmis.
groti	Grojama vargonais, smuiku, armonika...	Donatas groja vargonais.
skambinti	Skambinama pianinu, kanklėmis...	Danutė skambina pianinu.
vaidinti	Vaidinama teatre.	<i>He played the part of Hamlet.</i> Jis vaidino Hamleto rolę.

apsimesti	Apsimetama, norint apgauti.	<i>The dog played dead.</i> Šuo apsimetė negyvu.
-----------	-----------------------------	---

5. **get** – gauti, pirkti, tapti

<i>Žodis</i>	<i>Kada tinka</i>	<i>Pavyzdys</i>
gauti	Už gaunamą daiktą nemokama. (Galima gauti dovaną, algą, laišką.)	Gavau laišką nuo pusbrolio. Gimtadieniui gavau stalo žaidimą. (<i>board game</i>)
pirkti	Perkama už pinigus.	Giedrė nusipirko striukę.
tapti	Tampama garsiu, dideliu, nesveiku ir t. t.	<i>He got sick.</i> Jis susirgo. <i>He got rich quickly.</i> Jis greit praturtėjo.

Pratimas 2

Išverskite šiuos sakinius į lietuvių kalbą.

1. Ask your mother for a new shirt.

2. I would have gotten the shoes, but I didn't like the color.

3. The man ate greedily, as if he were very hungry.

4. Please play the piano when you finish playing checkers.

5. Let's ask him to our house for dinner.

6. My father used to play the violin.

7. Are you going to California this year?

8. The teacher asked me if I did my homework.

9. I got a bike for Christmas.

10. I'm getting tired of peanut butter sandwiches.

11. Go to the store and get two loaves of bread.

12. Mike's father played Santa Claus last year.

13. If you stay out in the rain, you'll get sick.

14. The old men were playing cards.

15. When it saw the wolf, the little animal played dead.

8

6. **because** – nes, todėl kad, kadangi

<i>Žodis</i>	<i>Kada tinka</i>	<i>Pavyzdys</i>
nes	vartojami sakinio viduryje	Dirbu, nes man reikia pinigų.
todėl, kad		Dirbu todėl, kad man reikia pinigų.
kadangi	vartojamas sakinio pradžioje ir kartais viduryje	Kadangi man reikia pinigų, dirbu.

that's why – todėl, užtai

<i>Žodis</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Pavyzdys</i>
todėl	<i>I need money, that's why I work.</i>	Man reikia pinigų. Todėl dirbu.
užtai		Man reikia pinigų, užtai dirbu.

because of – dėl

<i>Žodis</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Pavyzdys</i>
--------------	------------------	-----------------

dėl	He came because of me.	Jis dėl manęs atėjo.
-----	------------------------	----------------------

Pratimas 3

Brūkšnių vietose įrašykite žodžius **todėl**, **nes** arba **kadangi**.

1. Mano draugė gera: _____ aš ją myliu.
2. Savo draugę myliu, _____ ji yra gera.
3. _____ rytoj sekmadienis, šįvakar vėliau gulsiu.
4. Nevažiuosiu į šokius _____, kad blogai jaučiuosi.
5. Neisiu į sporto aikštę, _____ ten nėra mano draugų.
6. Rytoj reikės daugiau mokytis, _____ poryt bus rašomasis darbas.
7. _____ pamečiau tušinuką, turėsiu rašyti pieštuku.
8. Smarkiai lyja. _____ pas tave neateisiu.
9. Žmogus pavogė kepalą duonos, _____ jis buvo labai alkanas.
10. Su Jumis nenoriu važiuoti _____, kad Jūs neatsargiai vairuojate.
11. Mamytė tarkuoja krienus. _____ nemėgstu jų kvapo, į virtuvę neisiu.
12. Nemėgstu žuvies kvapo. _____ į virtuvę neisiu.

9

7. **look** – žiūrėti, atrodyti, būti panašioms, saugoti, ieškoti

<i>Žodis</i>	<i>Kada tinka</i>	<i>Pavyzdys</i>
žiūrėti	<i>look at</i> – žiūrima į ką nors	Vaikas ilgai žiūrėjo į kačiuką.
atrodyti	<i>look like</i> – atrodo kaip nors	Vaisiai gražiai atrodė.
būti panašioms	<i>look alike</i> – atrodo taip pat	Dvyniai buvo labai panašūs.
saugoti	<i>look after</i>	Marytė saugo savo sesutę.
ieškoti	<i>look for</i>	Jonas ieško paslėpto laiško.

8. **love** – mylėti, mėgti, patikti

<i>Žodis</i>	<i>Kada tinka</i>	<i>Pavyzdys</i>
mylėti	Mylime Dievą, tėvynę, žmones, idėjas, <u>bet</u> ne daiktus.	Mylėk Dievą visa širdimi. Jonas myli Audronę.

		Lietuviai myli Lietuvą.
mėgti	Mėgstame daiktus.	Aš mėgstu obuolinį pyragą.
patikti	Patinka daiktai ir žmonės.	Man patinka pyragai. Aldonai patinka istorijos mokytojas. Rimui patinka literatūra.

9. **know** – žinoti, pažinti, mokėti

<i>Žodis</i>	<i>Kada tinka</i>	<i>Pavyzdys</i>
žinoti	Žinome faktus.	Žinau, kur mama išėjo. Žinau, kad žemė ne plokščia.
pažinti	Pažįstame žmones.	Taip, aš pažįstu Adomą Reklaitį.
mokėti	Mokame kalbas, amatus, mokslus.	Jis moka prancūzų kalbą. Birutė moka siūti. Andrius jau moka rašyti.

10. **call** – šaukti, skambinti, vadintis; **call for** – reikalauti, reikėti

<i>Žodis</i>	<i>Kada tinka</i>	<i>Pavyzdys</i>
šaukti	Šaukiamas tas, kuris gali girdėti šaukiančio balsą.	Pašauk vaikus pietų. Mama šaukė Paulių, bet jis negirdėjo.
skambinti	Skambinu telefonu.	Kai paskambinsi, pasikalbėsime.
vadintis	Daiktai vadinami savo vardais.	<i>What is that thing called?</i> Kaip tas daiktas vadinasi?
reikėti	Pagal ką nors reikia.	<i>My recipe calls for two cups of sugar.</i> Pagal mano receptą reikia dviejų puodukų cukraus.

11. **hole** – skylė, duobė

<i>Žodis</i>	<i>Kada tinka</i>	<i>Pavyzdys</i>
skylė	Skylė matoma iš abiejų pusių.	Mano marškiniuose yra skylė.
duobė	Duobė turi dugną.	Iškasiau duobę mažai obelėlei.

10

12. **one** – vienas, toks

<i>Žodis</i>	<i>Kada tinka</i>	<i>Pavyzdys</i>
vienas	<i>I took only one piece of candy.</i>	Pasiėmiau tik vieną saldainį.
toks	<i>I have one too.</i>	Ir aš tokį turiu.

Pratimas 4

Išverskite šiuos sakinius į lietuvių kalbą.

1. If you want to play tennis, call me after school.

2. I love strawberry ice cream.

3. Do you know my neighbors?

4. The dog dug three holes in the garden.

5. Do you know Spanish?

6. Jonas loves Daina and wants to marry her.

7. Look after your little sister until I come back.

8. Call louder – they can't hear you.

9. Your coat looks nice.

10. Do you know what time it is?

11. This tree is called an oak.

12. I don't know if she knows how to knit.

13. Before going to Boston I always call my aunt who lives there.

14. I'm looking for my books.

15. I want a green jacket, but I don't know if I'll be able to find one.

11

13. **catch** – pagauti, susirgti, suspėti

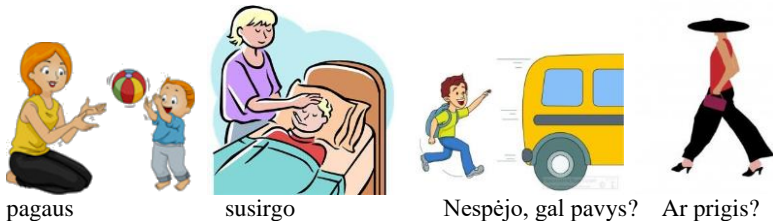
<i>Žodis</i>	<i>Kada tinka</i>	<i>Pavyzdys</i>
pagauti	Pagaunamas judantis daiktas.	Vaikas pagavo sviedinį. Katė pagavo pelę.
susirgti	Susergama užkrečiama liga.	<i>I caught a cold.</i> Susirgau sloga.
suspėti	Suspėjama į traukinį, lėktuvą, autobusą...	<i>He caught the early bus.</i> Jis suspėjo į ankstyvąjį autobusą.

catch on – suprasti, prigyti, įeiti į madą

<i>Žodis</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Pavyzdys</i>
suprasti	<i>He finally caught on.</i>	Jis pagaliau suprato.
prigyti, įeiti į madą	<i>Colored shirts caught on this year.</i>	Spalvoti marškiniai šimet atėjo į madą.

catch up with – pavyti

<i>Žodis</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Pavyzdys</i>
pavyti	<i>Walking fast, I caught up with Ann.</i>	Greitai eidama pavijau Oną.

14. **full** – pilnas, sotus

<i>Žodis</i>	<i>Kada tinka</i>	<i>Pavyzdys</i>
pilnas	Daiktai gali būti pilni.	Tas šotis pilnas šviežio pieno.
sotus	Žmonės ir gyvūnai yra sotūs.	Po tokių pietų mes visi tikrai sotūs.

Niekada nesakoma, kad privalgęs žmogus ar priėdęs gyvūnas yra „pilnas“. Jis yra sotus.

15. name – vardas, pavardė, įvardyti

Žodis	Angliškai	Pavyzdys
vardas	<i>first name</i>	<i>My name is Tom.</i> Mano vardas Tomas.
pavardė	<i>last name</i>	<i>My last name is Simutis.</i> Mano pavardė yra Simutis.
įvardyti	<i>to name or list</i>	<i>Name the Scandinavian countries.</i> Įvardykite Skandinavijos kraštus.

12

16. night – naktis, vakaras

Žodis	Kada tinka	Pavyzdys
naktis	laikas nuo vakaro iki ryto	<i>I slept well all night.</i> Aš visą naktį giliai miegojau.
vakaras	dienos pabaiga, laikas tarp sutemos ir vidurnakčio	<i>I'm going to the dance tonight.</i> Šį vakarą važiuosiu (ar eisiu) į šokius.

17. short – trumpas, žemas

Žodis	Kada tinka	Pavyzdys
trumpas	neilgas	trumpas sijonas, trumpi plaukai, trumpa naktis ir t. t.
žemas	neaukštas, turįs nedidelį mastą nuo apačios į viršų	žemas žmogus, žemas medis, žemas kambarys...

to be short – ko nors trūkti

Žodis	Kada tinka	Pavyzdys
ko nors trūkti	<i>I'm short of money.</i>	Man trūksta pinigų.

Trūksta vietos!

Žema senutė su trumpa lazda ir žemas šuniukas su labai trumpom kojom.

18. **take** – imti, mokytis, naudotis susisiekimo priemone, nunešti ar nuvežti

<i>Žodis</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Pavyzdys</i>
imti	<i>Take this book.</i>	Paimk šią knygą.
mokytis	<i>I'm taking French this year.</i>	Šįmet mokausi prancūzų kalbos.
naudotis susisiekimo priemone	<i>I'm taking a plane to Chicago.</i>	Į Čikagą skrisiu lėktuvu.
nunešti ar nuvežti	<i>Take the dishes to the kitchen.</i>	Indus nunešk į virtuvę.

imk mokykis važiuosim autobusu nešk

13

Pratimas 5

Išverskite šiuos sakinius į lietuvių kalbą.

1. I will call Daiva after school because I left my French notebook at her house last night.

2. I don't want another piece of cake – I'm full already.

3. She's always first because her last name begins with an A.

4. I'm taking both French and Spanish this year.

5. I'll take a plane to Cleveland and then drive to Akron.

6. The fireman caught the child who jumped out the window.

7. His first name is the same as mine. _____
8. The sick child cried all night but fell asleep at dawn.

9. All the dresses she tried on were too long because she is so short.

10. If we hurry, we can still catch the four o'clock flight to Boston.

11. I wanted to get the book about rockets, but I was two dollars short.

12. I had to exchange the curtains because they were too short.

13. Take this letter home to your mother. _____
14. The cabinet was full of old books and newspapers.

15. If you go into Mary's room, you'll catch the measles.

16. Name the largest lakes in Lithuania.

17. Take a piece of cake. _____
18. If we walk faster we'll catch up with them.

19. When the problem was explained one more time, he caught.

20. He got a balloon. I want one, too.

14

19. **somebody, someone, something** – kažkas, kas nors

<i>Žodis</i>	<i>Kada tinka</i>	<i>Pavyzdys</i>
kažkas	<u>Nežinia</u> kas. Žodis <u>kažkas</u> vartojamas kalbant apie praeitį ar dabartį ir pabrėžiant,	Kažkas buvo atėjęs. Čia kažkas netvarkoj.

	kad minimo asmens ar daikto tapatybė kalbėtojų nežinoma.	
kas nors	Šis ar tas, bet kas. Įvardis <u>kas nors</u> dažniausiai vartojamas kalbant apie ateitį.	Gal kas nors ateis. Gal šis įrankis bus kam nors reikalingas. Pasiimk ką nors.

20. **thick** – storas, tirštas, tankus

<i>Žodis</i>	<i>Kada tinka</i>	<i>Pavyzdys</i>
storas	Būdvardis <u>storas</u> apibūdina daiktą, kuris nekeičia savo formos.	Storas popierius, ledas, vyras. Stora medžiaga, knyga, adata.
tirštas	Silpnai tekantis, nekietas, bet ir ne visai skystas.	Tirštas padažas, tirštas rūkas.
tankus	Kas nors su mažais tarpais.	Tankus miškas, tanki žolė, tankios šukos, tanki medžiaga.

storas medis

tirštas medus

tankus miškas

21. **table** – stalas, lentelė

<i>Žodis</i>	<i>Kada tinka</i>	<i>Pavyzdys</i>
stalas	Stalas yra baldas.	Valgomasis stalas, rašomasis stalas
lentelė	Lentelė yra informacija, surašyta skiltimis, skaičiais ir pan.	Daugybės lentelė

22. **pick** – surinkti, išrinkti, skinti

<i>Žodis</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Pavyzdys</i>
surinkti	<i>Pick up the toys.</i>	Surink žaislus.
išrinkti	<i>Pick (choose) the one you want.</i>	Išsirink, kurio nori.
skinti	<i>We picked all the apples (off the trees).</i>	Nuskynėme visus obuolius.

surinko

išsirinks

skynė

15

pick on – be reikalo prisikabinti, skriausti

<i>Žodis</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Pavyzdys</i>
be reikalo prisikabinti, skriausti	<i>The boss is picking on me.</i> <i>The bully began picking on the shy boy.</i>	Viršininkas prie manęs prisikabino, ieško priekabių. Peštukas prisikabino prie nedrąsaus berniuko ir pradėjo jį skriausti.

23. **respect** – pagarba, gerbti, atžvilgis

<i>Žodis</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Pavyzdys</i>
pagarba, gerbti	<i>Respect your elders.</i>	Gerbk vyresniusius.
atžvilgis	<i>In this respect, she is wrong.</i>	Šiuo atžvilgiu ji klysta.

with respect to – ryšium su

<i>Žodis</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Pavyzdys</i>
ryšium su	<i>Consider the outing's benefits in respect to its cost.</i>	Pagalvokite apie išvykos naudą ryšium su jos kaina.

24. **swear** – prisiekti, keiktis

<i>Žodis</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Pavyzdys</i>
prisiekti	<i>To make a solemn oath.</i>	Prisiekiu, kad sakiau tiesą.
keiktis, sakyti piktus, šturkščius žodžius	<i>To curse, use bad language</i>	Perpykęs žmogus nusikeikė.

25. **stick** – įstrigti, lipti, durti, įkišti, ištvermingai laikytis

<i>Žodis</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Pavyzdys</i>
įstrigti	<i>The car got stuck in the snow.</i>	Automobilis įstrigo sniege.
lipti	<i>The stamp won't stick to the envelope.</i>	Ženklas nelimpa prie voko.
durti	<i>I stuck myself with a needle.</i>	Įsidūriau adata.
įkišti	<i>He stuck his left hand in his pocket.</i>	Jis įkišo kairę ranką į kišenę.
ištvermingai laikytis	<i>Stick to your diet.</i>	Laikykis dietos.

įstrigo

laikytis plano

prilipo

įdūrė

16

Pratimas 6

Išverskite šiuos sakinius į lietuvių kalbą.

1. Take a thick sweater to camp.

2. The insurance agent was studying infant mortality tables.

3. Somebody picked all the flowers in our yard while we were gone.

4. The farmer began to swear when his wagon got stuck in the mud.

5. The big boy was picking on his smaller classmates.

6. We each got a bowl of thick tomato soup.

7. Pick all the ripe tomatoes.

8. It was hard to make our way through the thick underbrush.

9. Let's make a cake – somebody might come over tomorrow.

10. You must respect all your teachers, even if you don't like some of them.

11. Take this money and get something to eat.

12. I picked the black kitten, and my friend took the tabby.

13. I swear that I didn't see the wallet.

14. The iron railing was so cold that my hand stuck to it when I touched it.

15. Pick up the pea pods that fell on the floor and put them on the table.

16. Stick to your beliefs, even if your friends disagree with you.

17. In this respect, the novel is good.

18. The boy stuck the shovel so deeply into the ground that it got stuck and he couldn't get it out.

19. I saw that man somewhere before. _____

17

2. IDIOMATINIAI POSAKIAI

Kiekvienoje kalboje yra idiomatinių posakių (išsireiškimų, būdingų tik tai kalbai). Jų negalima į kitą kalbą versti pažodžiui.

Čia duota tik dalis dažnai vartojamų anglišių idiomatinių posakių, kurių lietuvių kalbon pažodžiui versti negalima. Dažnas lietuviškų knygų ir periodinių leidinių skaitymas jums padės pažinti ir taisyklingai išversti kitus panašius išsireiškimus.

<i>Nr.</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Lietuviškai</i>
1.	<i>I'm glad to see you're back.</i>	Džiaugiuosi, kad sugrįžai.
2.	<i>To come back</i>	sugrįžti
3.	<i>To go back on one's word</i>	nesilaikyti savo žodžio, neištesėti pažado
4.	<i>You better do your homework.</i>	Būtinai paruošk pamokas.
5.	<i>Baker's dozen</i>	velnio tuzinas
6.	<i>Day by day: day in and day out</i>	diena iš dienos
7.	<i>All but one</i>	visi, išskyrus vieną
8.	<i>He came down with the flu.</i>	Jis <u>susirgo</u> gripu.
9.	<i>The fire died out.</i>	Ugnis išblėso.
10.	<i>The wind died down.</i>	Vėjas nutilo.
11.	<i>To do without</i>	apsieiti be ko nors
12.	<i>We're going down to the farm.</i>	Važiuosime (vyksime) į ūkį.
13.	<i>Downtown</i>	miesto centras
14.	<i>Why on earth?</i>	kuriam galui, kodėl gi?
15.	<i>At first</i>	pradžioje
16.	<i>I got a flat tire.</i>	Padanga prakiuro.
17.	<i>To play for money</i>	lošti iš pinigų
18.	<i>He is going out for basketball.</i>	Jis žais krepšinį. Jis stengsis patekti į krepšinio komandą.
19.	<i>The lights went out.</i>	Šviesos užgeso.
20.	<i>It goes without saying</i>	savaime aišku
21.	<i>To win hands down</i>	lengvai laimėti
22.	<i>I have a headache.</i>	Man skauda galvą.
23.	<i>I have a cold.</i>	Sergu sloga.
24.	<i>I had a hot dog for lunch.</i>	Priešpiečiams valgiau dešrainį.
25.	<i>The car broke down.</i>	Automobilis sugedo.
26.	<i>Have him do it.</i>	Tegul jis tai padaro. Liepk jam tai padaryti.
27.	<i>She had her coat on.</i>	Ji buvo apsivilkusi apsiaustu.
28.	<i>On the one hand – on the other hand</i>	Iš vienos pusės – iš kitos pusės

Pratimas 7

Išverskite šiuos sakinius į lietuvių kalbą.

1. You better come home right away. _____
2. Since I can't afford that coat, I'll have to do without it.

3. Five years later he came back – he didn't like Spain.

4. He had his new shoes on.

5. We may play cards at recess, but not for money.

6. He has a lot of friends because he never goes back on his word.

7. I was late to school because our car broke down.

8. Why on earth didn't you tell me that you plan to go out for tennis?

9. On the one hand, living downtown is nice because so many stores are close; on the other hand, I would miss having a garden. _____

10. Have your brother go down to the library and get you that book.

11. It goes without saying that I was scared when I got a flat tire late at night in a strange neighborhood. _____

12. When I came down with pneumonia, Vytas sent me a card and a whole baker's dozen of roses. _____

13. At first, we thought that we would win this game hands down.

14. I have a headache and my brother has a cold.

15. We had cake and ice cream for dessert. _____

16. When the lights went out, all but one of the babies began to cry.

17. When the bonfire died out we said goodnight and went back to our tents.

18. The wind died down and it began to rain.

19. Day by day, it's the same old troubles, the same old worries.

19

Idiomatinių posakių sąrašo tęsa

<i>Nr.</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Lietuviškai</i>
29.	<i>To do a great (fantastic) job</i>	puikiai (nuostabiai) atlikti darbą
30.	<i>Indian summer</i>	bobų vasara
31.	<i>Keep on reading.</i>	Nenustok skaityti. Tęsk skaitymą.
32.	<i>Keep up with</i>	neatsilikti
33.	<i>Keep your shirt on!</i>	Nesikarščiuok. Būk kantrus.
34.	<i>To go to great lengths</i>	įdėti daug pastangų
35.	<i>For a long time</i>	ilgai
36.	<i>For the life of me I can't</i>	niekaip negaliu; nors užmušk, negaliu
37.	<i>To lose one's mind</i>	išeiti iš proto, išprotėti
38.	<i>To lose one's head</i>	iš susijaudinimo nebesiorientuoti
39.	<i>To lose one's temper</i>	nebesusivaldyti iš pykčio
40.	<i>Kiss and make up, to make up</i>	susitaikyti
41.	<i>To put on make-up (Make-up – makiažas, veido kosmetika)</i>	pasidažyti
42.	<i>To change one's mind</i>	pakeisti nuomonę
43.	<i>If you don't mind</i>	jei jūs nieko prieš
44.	<i>To multiply by, to divide by</i>	dauginti iš, dalyti iš
45.	<i>To make friends</i>	susidraugauti
46.	<i>To make oneself at home</i>	jaustis kaip namie
47.	<i>To make money</i>	uždirbti pinigų
48.	<i>He'll make a good worker.</i>	Iš jo bus geras darbininkas.
49.	<i>To make it somewhere in time</i>	suspėti
50.	<i>To make up one's mind</i>	apsispręsti

Anglų kalboje dažnai vartojami žodžiai **make** ir **do**. Lietuvių kalboje šiuos žodžius dažnai atstoja veiksmažodžiai tiksliau išreiškiantys veiksmažodžiai.

<i>Make</i>		<i>Do</i>	
<i>make a sweater</i>	megzti megztuką 	<i>do the dishes</i>	plauti indus
<i>make a dress</i>	siūti suknelę 	<i>do homework</i>	ruošti pamokas
<i>make a cake</i>	kepti tortą 	<i>do a problem</i>	spręsti uždavinį

20

Pratimas 8

Išverskite šiuos sakinius į lietuvių kalbą.

1. We have to make the beds and do the dishes before we go to school.

2. The doctors did a fantastic job on the injured man.

3. He went to great lengths to get that job. _____

4. It's such a beautiful Indian summer day, and we have to do homework!

5. Keep your shirt on! _____

6. For a long time my uncle tried to keep up with his neighbors, but then he realized he wasn't making enough money. _____

7. I made a lot of friends at camp. _____

8. For the life of me, I can't remember which suitcase I put the make-up in.

9. If the people next door don't stop making that noise, I'm going to lose my mind.

10. Make yourself at home. _____

11. Keep on doing the problems on page 79 until the bell rings.

12. When the fire broke out some people lost their heads and couldn't even find the door.

13. My brother loses his temper easily, but he's quick to kiss and make up, too.

14. I changed my mind – I'll make cookies instead of a cake.

15. If you don't mind, I'll open the window. _____

16. If he does as well in college as he's doing in high school, he'll make a good chemist.

17. Make up your mind – I'm tired of waiting.

18. I made it home before the storm. _____

21

Idiomatinių posakių sąrašo tęsą

<i>Nr.</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Lietuviškai</i>
51.	<i>To talk on the phone</i>	kalbėti telefonu
52.	<i>He lives on 16th street.</i>	Jis gyvena 16-toje gatvėje.
53.	<i>He works on a farm.</i>	Jis dirba ūkyje.
54.	<i>Do it, or else!</i>	Jei to nepadarysi, bus blogai.
55.	<i>To pass a test</i>	gauti patenkinamą pažymį už rašomąjį darbą
56.	<i>To pass an exam</i>	išlaikyti egzaminą
57.	<i>To put up with</i>	pakęsti
58.	<i>It's out of the question</i>	negali būti ir kalbos; tai neįmanoma
59.	<i>The matter in question</i>	svarstomas klausimas
60.	<i>Three in a row</i>	trys iš eilės
61.	<i>To run for office</i>	kandidatuoti

62.	<i>To run out of</i>	pritrūkti
63.	<i>To run into someone</i>	netikėtai sutikti
64.	<i>To run up a bill</i>	daug pinigų išleisti
65.	<i>In the long run</i>	tolimoje perspektyvoje, per ilgą laiką
66.	<i>Run of the mill</i>	vidutiniškas, pusėtinas
67.	<i>How do you say “concept” in Lithuanian?</i>	Kaip lietuviškai „concept“?
68.	<i>His hair stood on end.</i>	Jo plaukai pasišiaušė.
69.	<i>I can’t stand it.</i>	Nekenčiu.
70.	<i>To be awfully stuck up</i>	baisiai (labai) įsivaizdinti
71.	<i>To take off</i>	iškristi, greit išvykti, nedirbti
72.	<i>To tell apart</i>	atskirti
73.	<i>To turn down a suggestion</i>	atmesti pasiūlymą
74.	<i>To turn loose</i>	paleisti, išlaisvinti
75.	<i>My turn</i>	mano eilė
76.	<i>I have no use for it.</i>	Jis man nereikalingas.
77.	<i>To walk away with</i>	išnešti, pavogti
78.	<i>I’m tired of it</i>	man nusibodo
79.	<i>Close up</i>	iš arti
80.	<i>To come up with (an idea)</i>	sugalvoti
81.	<i>To have a good time</i>	smagiai praleisti laiką
82.	<i>Two years ago</i>	prieš dvejus metus
83.	<i>To answer the door</i>	atidaryti duris
84.	<i>To answer the phone</i>	atsiliepti, pakelti ragelį
85.	<i>After school</i>	po pamokų
86.	<i>After church</i>	po pamaldų

22

Pratimas 9

Išverskite šiuos sakinius į lietuvių kalbą.

1. “Do your homework right now, or else!” said Mother to Daina, who was talking on the phone. _____

2. How do you say “incentive” in Lithuanian? _____
3. I was going to make a cake, but I ran out of sugar.

4. He came up with some good suggestions, but the other members turned them down.

5. I can't stand her because she is awfully stuck up.

6. The maid walked off with the metal ash tray, but I didn't miss it because I really had no use for it. _____

7. My grandfather used to live on the farm when he was a boy, but now he lives in Cleveland, on East 185th Street.

8. I got the wrong answer because I forgot to divide by three, but I still passed the test.

9. When I saw the murderers who had been turned loose from close up, my hair stood on end. _____

10. I got three winning lottery tickets in a row, but I know that if I keep on playing, in the long run I'll lose money. _____

11. I ran into the twins downtown and I couldn't tell them apart, they looked so much alike.

12. We had a good time at the picnic, even though it started raining.

23

Pratimas 10

Išverskite šiuos sakinius į lietuvių kalbą.

1. It's your turn to do the dishes, so I'll watch TV, even if the program is just a run of the mill comedy. _____

- _____
2. If you don't pass the exams, you won't graduate from high school.
- _____
3. Joining that organization is out of the question because they meet on Saturdays.
- _____
4. I won't put up with that picture any longer. Get rid of it.
- _____
5. The matter in question is whether we can afford to run up such a big bill.
- _____
6. I'm tired of oatmeal. _____
7. The flight to Paris takes off at 7:20 pm. _____
8. He is running for treasurer of the council. _____
9. The phone is ringing. Answer it. _____
10. Twenty-five years ago, a loaf of bread used to cost eighty-one cents.
- _____
11. When I answered the door, I was surprised to see my sister, whom I hadn't seen in four years. _____
- _____
12. Come over to my house after school. _____

24

3. SKIRTINGŲ REIKŠMIŲ TARPTAUTINIAI ŽODŽIAI

Tarptautiniai žodžiai dažniausiai reiškia tą patį visose kalbose. Tačiau yra nelietuviškos kilmės žodžių, kurių reikšmės lietuvių ir anglų kalbose skiriasi. Įsidėmėkite šiuos dažnai vartojamus žodžius:

artistas	artist
meno kūriniių atlikėjas, vaidintojas, aktorius (<i>performer</i>)	menininkas, dailininkas

ekspertas	expert
dalyko žinovas, kviečiamas specialiam tyrimui kam nors nustatyti (<i>investigator, forensic specialist, ...</i>)	1) specialistas, prityręs amatininkas 2) ekspertas

fakultetas	faculty
universiteto skyrius, apimantis kurią nors mokslo šaką: matematikos fakultetas <i>mathematics department</i> ; medicinos fakultetas – <i>medical school</i> ; teisės fakultetas – <i>law school</i>	mokyklos ar universiteto mokytojų, dėstytojų kolektyvas

insultas	insult
staigus galvos smegenų kraujotakos sutrikimas (<i>stroke</i>)	įžeidimas, užgaulė žodžiu

kabinetas	cabinet
1) darbo kambarys (gydytojo, advokato, ...) (<i>study, office, examining room...</i>) 2) ministrų kabinetas	1) spinta, spintelė 2) ministrų kabinetas (<i>President's cabinet</i>)

klozetas	closet
tualetas, unitazas (<i>toilet</i>)	drabužinė, sandėliukas

25

komoda	commode
miegamojo baldas su stalčiais (<i>chest of drawers, dresser</i>)	1) klozetas 2) komoda

kompleksija	complexion
--------------------	-------------------

kūno sudėtis, išvaizda (<i>body build</i>)	odos spalva
--	-------------

kopija reprodukcija ar nuorašas (<i>a copy made from an original</i>)	copy 1) kopija 2) egzempliorius – atskiras daiktas iš daugelio tokių pat daiktų
Lietuviškasis žodis <u>kopija</u> neturi antrosios angliškojo žodžio reikšmės. <i>Give me five copies of that book.</i> Duok man penkis tos knygos egzempliorius.	

novelė Neilgas grožinės prozos kūrinys (<i>short story, novella</i>)	novel Romanas – ilgas, sudėtingo siužeto epinis veikalas
---	--

pretenduoti ko nors siekti, reikšti tam dalykui teisę, net ir jos neturint (<i>to make pretensions</i>)	pretend vaidinti, apsimesti, įsivaizduoti jos neturint
---	--

26

prezervatyvas condom	preservative konservantas
--------------------------------	-------------------------------------

realizuoti įvykdyti	realize 1) suvokti 2) realizuoti
-------------------------------	---

replika	replica
trumpas, prieštaraujantis atsakymas, atkirtis kalbėtoji (<i>retort</i>)	modelis, reprodukcija, kopija

studentas	student
asmuo, kuris mokosi universitete ar panašioje aukštojoje mokykloje (<i>student at a post-secondary school</i>)	asmuo, kuris mokosi bet ką, bet kur

studijuoti	study
1) lankyti universitetą ar panašią aukštąją mokyklą 2) plačiai gyvildinti, nagrinėti, tyrinėti	1) mokytis 2) tirti, tyrinėti, nagrinėti, stebėti

transliuoti	translate
perduoti radijo ar televizijos bangomis (<i>broadcast</i>)	1) versti, išversti (iš vienos kalbos į kitą) 2) perkelti

Universiteto, aukštosios ar aukštesniosios mokyklos	
sesija	session
egzaminai ar egzaminų laikotarpis	mokomo kurso laikas (semestras, trimestras, ketvirtis, šešios savaitės ...)

27

Pratimas 11

Išverskite šiuos sakinius į lietuvių kalbą.

1. He is an expert television repairman. _____

2. Is there another copy of this book in the library?

3. The FBI sent an investigator to help the local police investigate the murder.

4. We have to read a short story for homework.

5. My uncle made a really good replica of the cathedral.

6. The doctor will soon be in her office. _____
7. My little brother dropped the goldfish into the toilet.

8. That soup contains no preservatives. _____
9. He finally realized that he probably won't get into medical school.

10. The new station will begin broadcasting in August.

11. My uncle Joseph had a stroke two years ago, but now he is all right.

12. The actors were professionals from London.

28

13. The speaker was interrupted by frequent shouts from the audience and responded with funny retorts. _____

14. I'm going to make a copy of my report card and send it to my aunt in California.

15. "Aštuoni lapai" is my favorite novel. _____
16. Who translated that book? _____

17. Čiurlionis is famous both as an artist and as a composer.

18. I can't go to the show tonight because I have to study.

19. She has a fair complexion. _____

20. Our house doesn't have enough closets.

21. Don't pretend that you are innocent. _____

22. We bought new kitchen cabinets. _____

23. My eight-year-old cousin is an excellent student.

24. Did you register for the spring session yet?

25. He studied a bit of chemistry and now wants to be recognized as a scientist.

29

4. ŽODŽIAI, NETURINTYS ANGLIŠKŲ ATITIKMENŲ

Reikia įsidėmėti, kaip jie vartojami, ir jų nevengti.

Savybinis įvardis savo ir sangražinis įvardis saves

Anglų kalboje yra savybiniai įvardžiai my, your, his, her, our, their, kurie atitinka lietuviškuosius mano, tavo, jo, jos, mūsų, jūsų, jų. Bet lietuvių kalboje dažnai vartojamas įvardis savo tiesioginio atitikmens anglų kalboje neturi.

Ten, kur mes vartojame įvardį savo, angliškai kartais pridedamas žodis own (pvz.: Rašau savo pieštuku. I'm writing with my own pencil.). Bet žodį own amerikiečiai vartoja tik tada, kai nori pabrėžti daikto nuosavybę. Dažniausiai lietuviškasis savo anglų kalbon verčiamas žodžiais my, your, his, her, our, ar their.

<i>Įvardžiai</i>	
<i>my</i>	mano, savo
<i>your</i>	tavo, savo
<i>his</i>	jo, savo
<i>hers</i>	jos, savo
<i>our</i>	mūsų, savo
<i>your</i>	jūsų, savo
<i>their</i>	jų, savo

<i>Lietuviškai</i>	<i>Angliškai</i>
Atsinešiau visus <u>savo</u> vadovėlius.	<i>I brought all <u>my</u> textbooks.</i>
Andrius atnešė visus <u>savo</u> vadovėlius.	<i>Andrius brought all <u>his</u> textbooks.</i>

Čia mano senelis.

Aš šoku su savo seneliu.

Kaip nuspręsti, kur reikalingas įvardis savo? Reikia žiūrėti į sakinio veiksnį. Įvardis savo visada pavaduoja sakinio veiksnį.

<i>Sakinys</i>	<i>Paaiškinimas – kodėl savo ar kitas įvardis</i>
Algis ieško <u>savo</u> knygų.	Knygos priklauso sakinio veiksniai – Algiui.
Nerandu <u>savo</u> knygų.	Suprastas sakinio veiksnys yra <u>aš</u> . Knygos priklauso veiksniai.
Atsinešk <u>savo</u> knygas.	Suprastas veiksnys yra <u>tu</u> . Knygos priklauso veiksniai.
Kur yra <u>tavo</u> knygos?	Sakinio veiksnys yra <u>knygos</u> . Žodis <u>tavo</u> pavaduoja ne sakinio veiksnį, o ką kitą – asmenį, į kurį kreipiamasi.
Nemačiau <u>jo</u> knygų.	Suprastas veiksnys yra <u>aš</u> . Knygos priklauso ne veiksniai (man), bet kam kitam.

Čia jo tėvelis.
Jonas su savo tėveliu eina pasivaikščioti.

Marytė ir jos mama eina pasivaikščioti.
Marytė su savo mama eina pasivaikščioti.

30

Sudėtiniuose sakiniuose žiūrime į tą sakinio dalį, kurioje yra įvardis, nurodąs nuosavybę.

<i>Sakinys</i>	<i>Paaiškinimas – savo ar kitas įvardis</i>
Jurgis eis ten, kur <u>jo</u> draugai eis.	Čia yra sudėtinis sakinytis. Įvardis yra šalutiniame sakinyje. Tai atrandame šalutinio sakinio veiksnį – <u>draugai</u> . Įvardis pavaduoja ne draugus, o Jurgį. Todėl vartojamas įvardis <u>jo</u> , o ne <u>savo</u> .
Romas nueis ten, kur pamatys <u>savo</u> draugus.	Čia taip pat sudėtinis sakinytis, kurio šalutiniame sakinyje yra įvardis. Šalutinio sakinio veiksnys yra <u>jis</u> arba Romas. Draugai priklauso tam veiksniai, todėl vartojamas įvardis <u>savo</u> .

Norint nustatyti, ar reikia žodžio savo dalyvinėje ar pusedalyvinėje žodžių grupėje, ją reikia paversti šalutiniu sakiniu ar sutaptinio sakinio dalimi.

<i>Sakinys su dalyviu</i>	<i>Sudėtinis sakinytis be dalyvio</i>
Matėme žmogų, <u>einantį pro mūsų</u> kiemą.	Matėme žmogų, kuris ėjo pro <u>mūsų</u> kiemą.
<i>Sakinys su pusedalyviu</i>	<i>Sutaptinis sakinytis</i>
Žmogus skubėjo, dažnai <u>pasižiūrėdamas į savo</u> laikrodį.	Žmogus skubėjo ir dažnai <u>žiūrėjo į savo</u> laikrodį.

Panašus į savybinį įvardį savo yra sangražinis įvardis saves. Šis įvardis yra linksniuojamas (savęs, sau, save, savimi, savyje), tik neturi vardininko ir šauksmininko linksnių. Jis vartojamas ten, kur angliškai sakytume myself, yourself, himself, herself. Vardininko linksnyje tuo atveju vartojami asmeniniai įvardžiai – aš, tu, jis, ji – su pažymimuoju įvardžiu pats. Pvz.: Aš pats tai mačiau.

savęs	<i>myself, yourself, himself...</i>
sau	<i>for myself, for yourself, for himself...</i>
save	<i>myself, yourself, himself...</i>
savimi	<i>(with) myself, (with) yourself, (with) himself...</i>
savyje	<i>in myself, in yourself, in himself...</i>

<i>myself</i>	aš pats
<i>yourself</i>	tu pats
<i>himself</i>	jis pats
<i>herself</i>	ji pati
<i>ourselves</i>	mes patys
<i>yourselves</i>	jūs patys
<i>themselves</i>	jie patys, jos pačios

Ona perka sau batus. Ji savęs nemato teisingai.

31

Pratimas 12

Skliausteliuose duotus angliškus žodžius išverskite į lietuvių kalbą. Vienur reikės asmeninių įvardžių (aš, tu, jis, ji), kitur – savybinių (mano, tavo, savo), dar kitur – sangražinio (savęs). Įrašykite tinkamą žodžio linksnį.

1. Žinau, kur _____ (you) padėjai _____ (your) knygas.
2. Aš pasiemiau _____ (my) knygas ir išėjau.
3. Sutvarkiusi _____ (my) kambarį, išėjau pas _____ (my) draugę.
4. Eisiu į kiną su _____ (my) draugais.
5. Mergaitė žaidė su _____ (her) lėle.
6. Nepažįstu _____ (his) draugų.
7. Eisiu į šokius, jeigu _____ (my) draugai eis.
8. Pyragaitį ji nusipirko _____ (for herself).
9. Ji _____ (for me) nupirko saldainį.
10. Jurgis _____ (himself) gerai pažįsta.
11. Aš _____ (him) gerai pažįstu.
12. Vaikas veidrodyje nepastebėjo nei _____ (himself), nei _____ (me).
13. Arūnas pasitikėjo _____ (himself).
14. Nors kitus peikė, tų pačių ydų _____ (in herself) Ona nepastebėjo.

15. Rimas ieškojo berniuko, kuris buvo pasiskolinęs _____ (his) knygą.
16. Rita ieškojo berniuko, kuriam buvo paskolinusi _____ (her) knygą.
17. Mokytoja pašaukė vaiką, kuris buvo pametęs _____ (his) pirštines.
18. _____ (I) nereikėjo trintuko, nes _____ (my) sąsiuvinyje nebuvo klaidų.
19. _____ (I) nereikia šiukšlių dėžės, nes _____ (my) stalčiuje neradau šiukšlių.
20. Nerandu nei _____ (my), nei _____ (your) knygų.
21. Mylime _____ (our) tautą.
22. (I myself) _____ pasiklojau lovą.

32

Sangražiniai veiksmažodžiai ir daiktavardžiai

Sangražiniai veiksmažodžiai reiškia veiksmą, kuris yra kreipiamas į patį veikėją.

<i>Sakinys</i>	<i>Reikšmė</i>
Mirga <u>prausiasi</u> .	Tai reiškia, kad Mirga <u>savę</u> prausia.
Mama <u>prausia</u> Onutę.	Mama prausia ką kitą.
Tėvas <u>nusiskynė</u> obuolį.	Reiškia, tėvas obuolį pats <u>sau</u> nuskynė.
Žiedai <u>skleidžiasi</u> .	Jie patys, savaime, skleidžiasi.

prausiasi

prausia

nusiskina

skleidžiasi

Sangražiniai veiksmažodžiai padaromi iš paprastųjų veiksmažodžių, pridendant dalelę si arba sutrumpintą s (prausti, praustis). Vienaskaitos pirmasis ir antrasis asmuo ir visų skaičių trečiasis asmuo gali turėti dalelytę ši arba s. Tiesioginės nuosakos daugiskaitos pirmojo ir antrojo

asmens, liepiamosios nuosakos ir bendraties formos vartojamos tik su sutrumpėjusia dalelyte į. Būsimojo laiko trečiasis asmuo baigiasi galūne sis.

Vienaskaita

	<i>esamasis</i>	<i>būtašis kar.</i>	<i>būtašis daž.</i>	<i>būsimasis</i>	<i>tariamoji</i>	<i>liepiamoji</i>
aš	prausiuos(i)	prausiaus(i)	prausdavaus(i)	prausiuos(i)	prausčiaus(i)	-----
tu	prausies(i)	prauseis(i)	prausdavais(i)	prausies(i)	praustumeis(i)	prauskis
jis, ji	prausias(i)	prausės(i)	prausdavos(i)	prausis	praustųs(i)	tesiprausia

Daugiskaita

	<i>esamasis</i>	<i>būtašis kar.</i>	<i>būtašis daž.</i>	<i>būsimasis</i>	<i>tariamoji</i>	<i>liepiamoji</i>
mes	prausiamės	prausėmės	prausdavomės	prausimės	praustumės	prauskimės
jūs	prausiatės	prausėtės	prausdavotės	prausitės	praustumėtės	prauskitės
jie, jos	prausias(i)	prausės(i)	prausdavos(i)	prausis	praustųs(i)	tesiprausia

Jei sangražinis veiksmažodis turi priešdėlį, dalelytė į įsiterpia tarp priešdėlio ir šaknies (pvz.: neįprausiti, nuįprausiti). Tokių veiksmažodžių asmenavimas nesiskiria nuo paprastųjų veiksmažodžių asmenavimo.

33

Sangražiniai daiktavardžiai padaromi iš daiktavardžių su priesagomis -imas ir -ymas, prie jų pridendant dalelytę į (o vienaskaitos vardininko linksnyje sis). Tokius daiktavardžius linksniuojant, dalelytė į nesikeičia. Jei sangražinis daiktavardis yra priešdėlėtas, dalelytė į įsiterpia tarp priešdėlio ir šaknies.

	<i>Paprastas</i>	<i>Sangražinis</i>	<i>Priešdėlėtas</i>
kas?	mokymas	mokym <u>asis</u>	<u>ne</u> simokymas
ko?	mokymo	mokymosi	<u>ne</u> simokymo
kam?	mokymui	mokymuisi	<u>ne</u> simokymui
ką?	mokymą	mokymąsi	<u>ne</u> simokymą
kuo?	mokymu	mokymusi	<u>ne</u> simokymu
kur?	mokyme	mokymesi	<u>ne</u> simokyme

Sangražinių daiktavardžių reikšmė panaši į sangražinių veiksmažodžių reikšmę.

<i>Pavyzdys</i>	<i>Paaiškinimas</i>
Tėvas gyrė mokytoją už gerą <u>mokymą</u> . (Čia paprastas daiktavardis.)	Mokytojas <u>mokė</u> <u>kitą</u> asmenį – mokinį.

Tėvas gyrė sūnų už gerą mokymąsi.

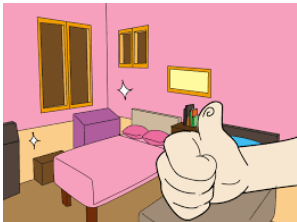
(Čia sangražinis daiktavardis.)

Sūnus pats mokėsi.

Šis restoranas žinomas už gerą patarnavimą.

Valgykla įvertina mandagų pasitarnavimą.

Tėvelis pagyrė dukrą už gerą kambario susitvarkymą.

34

Pratimas 13

Prieš kiekvieną sakinį yra duotas žodis. Iš to žodžio šaknies sudarykite žodį, kuris tiktų brūkšnio vietoje sakinyje.

1. kelti. Mamytė šįryt labai anksti _____.
2. jungti. Kadangi abi buvo nedidelės, organizacijos nutarė _____.
3. padirbti. Tomas ne tik sau įvairių švilpynių _____, bet ir kitiems jų _____.
4. pataisyti. Rimas savo automobilį vis pats _____.

5. keltis. Ankstyvas _____ mane vargina.
6. mokyti. Jeigu _____, nemokėsi.
7. rengti. Nijolė greit _____ ir _____ savo mažąją sesutę.
8. šukuoti. Ramunė ilgai _____.
9. barti. Kaimynų tarpusavio _____ girdėjo visa gatvė.
10. siūti. Dalia vilkėjo suknele, kurią buvo neseniai _____.
11. puošti. Mergaitės mėgsta _____.
12. kreiptis. Lietuvių liaudies dainose yra daug _____ į negyvus daiktus.
13. sukti. Salėje vikriai _____ šokėjų poros.
14. ruošti. Čia žmonės labai anksti pradeda _____ Kalėdoms.
15. pirkti. Sau _____ sąsiuvinį, o broliukui _____ saldinių.
16. maudyti. Vaikai mėgsta _____ ežere.
17. mokyti. Tėvams labai nepatiko sūnaus tinginavimas, _____.
18. peštis. Už _____ pertraukos metu mokiniai buvo nubausti.
19. mąstyti. Senukas ilgai sėdėjo nejudėdamas, giliai _____.
20. mokyti. Pirmieji mokiniai gavo dovanų už gerą _____.

35

Jūs, tamsta

Anglų kalboje kreipimuisi ir pažymėjimui asmens, į kurį kreipiamasi, vartojama tik viena įvardžio forma – you (žodis thou nebevartojamas). Lietuvių kalboje vartojame žodžius tu, jūs ir tamsta. Iš pagarbos Jūs ir Tamsta rašomi didžiąja raide.

Žodžiu <u>tu</u> kreipiamasi į Dievą, šeimos narius, artimus draugus, vaikus ir gyvulius.	
(Jaunimas žodį <u>Tamsta</u> retai tevirtoja.)	Su įvardžiu <u>Jūs</u> vartojamas veiksmažodžio daugiskaitos antrasis asmuo. Jūs esate labai <u>geras</u> .
	Su <u>Tamsta</u> vartojamas veiksmažodžio vienaskaitos antrasis asmuo. Tamsta esi labai <u>geras</u> .

Ėsti, lesti, lakti

Angliškai visi gyviai „valgo“ (*eat*) ir „geria“ (*drink*). Lietuviškai sakome, kad žmonės valgo, gyvuliai ir žvėrys ėda, paukščiai lesa. Žmonės, paukščiai ir kai kurie gyvūnai geria. Katės, šunys ir jiems giminingi žvėrys laka.

valgo

geria

ėda

lesa

laka

Nudvėsti, pastipti, nugaišti, nudžiūti

Angliškai gyvybės netekimas išreikiamas žodžiu die. Lietuvių kalboje žmonės ir bitės miršta. Gyvuliai, žvėrys ir paukščiai nudvesia, pastimpa ar nugaišta. Augalai nudžiūva.

Tupėti, tūpti

Anglų kalboje žodis sit vartojamas kalbant ir apie žmones, ir apie gyvulius. Lietuviškai sakoma, kad žmonės sėda ir sėdi, o gyvuliai ir paukščiai tupia ir tupi.

sėdi

tupi

nutūpė

36

Pratimas 14

Išverskite šiuos sakinius į lietuvių kalbą.

1. “Here, kitty, kitty, kitty,” called Nijolė, “I’ll give you something to eat.”

2. Kastytis asked his teacher, “Where did you put the map?”

3. The cat was sitting on the floor and looking up at me.

4. "Sit!" said Auksė to her dog.

5. The rose bush you gave me died, Mrs. Baltrus.

6. My canary won't eat. I hope it doesn't die.

7. Did the cat drink all the milk?

8. Lord, why did you let my brother die?

9. The pigeon alighted on the porch roof and just sat there.

10. "I saw you downtown yesterday," said Rūta to her neighbor.

11. "What are you eating?" mother asked Antanas.

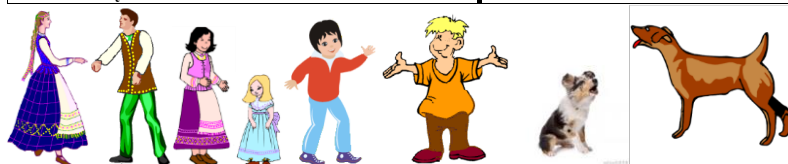
12. "Will you go to the picnic with us?" Aldona asked the chaplain.

13. "Do you have another dress like this one?" Aunt Mary asked the saleslady.

Mažybiniai daiktavardžiai ir būdvardžiai

Mažybiniams ir maloniniams daiktavardžiams sudaryti vartojamos šios priesagos:		Panašūs į mažybinius yra daiktavardžiai su priesagomis:	
elis	bernelis	<u>okas</u>	berniokas
elė	mergelė	<u>otė</u>	mergiotė
ėlis	dobilėlis	<u>ūkštis</u>	vaikiūkštis
ėlė	lelijėlė	<u>ūkštė</u>	mergiūkštė
ytis	Jonytis	<u>ėzas</u>	vaikėzas
ytė	mergytė	Tokiais daiktavardžiais dažniausiai pažymimi asmenys ar gyviai, kurie yra nebe visai maži, bet dar nesubrendę. Šie daiktavardžiai taip pat dažnai vartojami išreikšti minimo daikto ar asmens pažeminimui.	
utis	vaikutis		
utė	saulutė		
ukas	šuniukas		
užis	vargužis		
užė	giružė	Pvz.: Geras <u>vaikelis</u> padėjo tetai, o išdykęs <u>vaikėzas</u> išdaužė langus.	
užėlis	bernužėlis		
užėlė	dukružėlė		
Šios rūšies daiktavardžius vartojame, norėdami parodyti daiktų mažumą arba malonumą.			

mergužėlė ir
bernužėlis

mergaitė ir
mergytė

vaikelis ir
vaikėzas

šuniukas ir šuo

Mažybiniai ir maloniniai būdvardžiai sudaromi su šiomis priesagomis:

<u>utis</u>	mažutis
<u>utė</u>	mažutė
<u>utėlis</u>	minkštutėlis
<u>utėlė</u>	minkštutėlė
<u>ukas</u>	mažiukas

<u>ukė</u>	mažiukė
<u>učiukas</u>	švelnučiukas
<u>učiukė</u>	švelnučiukė
<u>ytis</u>	mažytis
<u>ytė</u>	mažytė
<u>intelis</u>	naujintelis
<u>intelė</u>	vienintelė
<u>okas</u>	gerokas
<u>oka</u>	geroka

38

Pratimas 15

Prie kiekvieno duoto daiktavardžio ir būdvardžio pridėkite vieną iš duotųjų priesagų ir tuos žodžius pavartokite sakiniuose. Kiekviena priesaga turi būti vartota nors vieną kartą. (Žodžių gimines ir linksnius galite pakeisti.)

Priesagos

elis elė ėlis ėlė ėzas ytis ytė okas oka otė učiukas ukas
ukė ūkštis ūkštė utis utė utėlis utėlė užė užėlė

Žodžiai

1. aukštas _____
2. aušra _____
3. aviža _____
4. ažuolas _____
5. baltas _____
6. bitė _____
7. daina _____
8. katė _____
9. laiškas _____
10. linksmas _____
11. mama _____

12. mažas _____
13. merga _____
14. merga _____
15. paukštis _____
16. pelė _____
17. piktas _____
18. plonas _____
19. smulkus _____
20. šuo _____
21. šuo _____
22. švarus _____
23. švelnus _____
24. tėvas _____
25. vaikas _____
26. vienas _____
27. žiema _____
28. žvirblis _____
29. Urbšaitis _____

40

Būdiniai

Būdiniai yra nekaitomos veiksmažodžių formos, kurios pažymi, kaip veiksmas yra atliekamas. Dažnai jie laikomi prieveiksmiais.

Būdiniai padaromi iš veiksmažodžių bendraties, atmetus galūnę -ti, jos vietoje pridodant galūnę -te arba -tinai.

Bėg-ti bėgte bū-ti būtinai pasigėrė-ti pasigėrėtinai

Būdinys su galūne -tinai turi reikiamybės prasmę.

<i>Pavyzdys</i>	<i>Reikšmė</i>
<u>Būtinai</u> ateik.	Tai reiškia, kad tavo atėjimas <u>turi</u> būti ar <u>įvykti</u> .
Jonas darbą atliko <u>pasigėrėtinai</u> .	Jis darbą padirbo taip, kad juo <u>reikia</u> <u>pasigėrėti</u> .

Jis dirba papeiktinai.

Juokdarys sviedinius mėto pasigėrėtinai.

Būdiniai su galūne -te vartojami tik su tos pačios šaknies veiksmažodžiu: bėgte bėga, nešte neša, virte virė. Jie vartojami tam veiksmui pabrėžti. Jei pasakytume, kad Marytė nubėgo į krautuvę, galėtume neatkreipti dėmesio į jos bėgimą. Klausytojas gal neįsidėmėtų, kad ji ne taip sau nuėjo į krautuvę, bet nubėgo. Bet jei pasakysime, kad Marytė bėgte nubėgo į krautuvę, jos bėgimą pabrėšime, kad klausytojui būtų aišku, jog ji labai skubėjo.

Būdiniais pažymimus veiksmažodžius galima vartoti ir netiesiogine, perkeltine prasme. (Pvz.: Stovykloje gyvenimas virte virė. Reiškia, ten buvo pilna gyvybės, judrumo, veiksmo.)

Išsigandusi stirna bėgte bėgo per pievą.

Jis rėkte rėkė iš pykčio.

41

Pratimas 16

Iš šių veiksmažodžių padarykite būdinius ir parašykite po sakinį su kiekvienu būdiniu.

1. rėkti _____
2. lėkti _____
3. imti _____

4. mirti _____
5. kišti _____
6. piršti _____
7. skambėti _____
8. žibėti _____
9. skaudėti _____
10. pilti _____
11. trokšti _____
12. mušti _____

42

Parūpinamieji ir priežastiniai veiksmažodžiai

Šie veiksmažodžiai baigiasi priesagomis -dinti, -inti, -dyti, ar -yti. (Pvz.: siūdinti, kepinti, migdyti, žudyti.) Jie parodo, kad veikėjas ne pats atlieka pažymimąjį veiksmą, o pasirūpina, kad kitas tai atliktų, ar kad veiksmas pats įvyktų.

<i>Pavyzdys</i>	<i>Reikšmė</i>
Ona pasisiuvo suknelę.	Tai reiškia, kad Ona pati sukirpo medžiagą, susiuvo siūles ir t. t.
Giedrė pasisiūdino suknelę.	Reiškia, kad Giedrė nunešė medžiagą pas siuvėją, kuri jai tą suknelę pasiuvo.
Jurgis užgesino ugnį.	Tai reiškia, kad Jurgis padarė, kas reikalinga, kad ugnis užgestų.

Ona pasisiuva suknelę.

Giedrė pasisiūdins suknelę.

Kartotiniai arba dažniniai veiksmažodžiai

Šie veiksmažodžiai baigiasi priesagomis **-yti**, **-oti**, **-inėti**, **-ėti** ir **-auti**. (Pvz.: mėtyti, mindžioti, gulinėti, linksėti, rėkauti.) Jie reiškia pasikartojantį veiksma – tokį, kuris susideda iš atskirų, vienodų dalelių, reguliariai pasikartojančių su mažomis pertraukomis.

Jis mindžioja vynuoges.
Bus vyno.

Palmės linksėjo nuo vėjo.

Reikiamybės dalyviai

Reikiamybės dalyviai yra daromi iš veiksmažodžių bendraties, pridėdant galūnes **-nas**, **-na**. (Pvz.: rašytinas, rašytina.) Tokiu dalyviu pasakoma, kad daiktui reikia kurio nors veiksmo. (Pvz.: Aprašytinas įvykis yra toks įvykis, kurį reikia aprašyti.)

Šio lietaus pasekmės apgailėtinos. Šis namas yra dažytinas.

43

Pratimas 17

Prieš kiekvieną sakinį yra duotas žodis. Iš to žodžio šaknies padarykite žodį, kuris tiktų brūkšnio vietoje sakinyje.

1. bėgti. Mama vaikams liepė _____ po neseniai sudygusią pievą.
2. būti. Važiuojant greitkeliu, atsargumas yra _____.

3. atminti. Pirmosios komunijos diena visiems vaikams yra _____.
4. bėgti. _____ į krautuvę, nupirk duonos ir _____ namo.
5. didelis. Tėvelis žada _____ garažą, nes jis yra per mažas.
6. gulti. Mamytė dabar _____ mažuosius vaikus.
7. džiaugtis. Austė gavo kelis blogus pažymius, tai jos tėveliai _____ jos pažymėjimu.
8. judėti. Vėjas _____ medžio šaką.
9. maudyti. Mindaugas dabar negali ateiti prie telefono, nes jis _____.
10. minėti. Iš tikrųjų ta sukaktis yra _____. Argi niekas jos _____?
11. mokyti. Algis _____ užmigo.
12. pavydėti. Nors jos laimė atrodo _____, mes savo draugei _____.
13. peikti. Toks jaunuolio elgesys yra _____.
14. prausti. Mama vaikui liepė _____.
15. siūti. Nemokėdama pati _____, Marytė tautinius rūbus _____.
16. statyti. Audėnas _____ namą, o Repšys, būdamas mūrininkas, pats _____.
17. stumti. Stovėkite ramiai, _____.
18. taisyti. Pataisiusi, kas buvo _____, nuėjau gulti.
19. važiuoti. Vaikai, neturėdami ko veikti, nutarė dviračiais _____.
20. versti. Vaikas ilgai _____ knygelės lapus.
21. vagyti. Mamytė dabar neturi laiko: jai reikia _____ vaikus.
22. žinoti. Nors pirmosios pagalbos priemonės visiems _____, ne visi jas _____.

Lietuvių kalboje yra daiktavardžių, kurie neturi vienaskaitos. Nors ir apie vieną daiktą kalbame, vartojame daugiskaitą. Tokius daiktavardžius vadiname daugiskaitiniais daiktavardžiais. Štai keli tokių daiktavardžių pavyzdžiai: metai, marškiniai, kelnės, replės, lubos, grindys, vestuvės. (Žodžiai pirštinės, kojinės, batai, laiptai turi vienaskaitą, bet kartais yra vartojami daugiskaitine prasme. Pvz.: porą pirštinių galima pavadinti vieneriomis pirštinėmis, dvi poras – dvejomis pirštinėmis. Panašiai, du laiptai reiškia 2 steps, o dveji laiptai – 2 stairways.)

Su daugiskaitiniais daiktavardžiais vartojame dauginius skaitvardžius.

<i>Vyriškos</i>	<i>Moteriškos</i>	<i>Dideli skaičiai</i>
vieneri	vienerios	dvidešimt vieneri, vienerios
dveji	dvejos	dvidešimt dveji, dvejos
treji	trejos	trisdešimt treji, trejos
ketveri	ketverios	šimtas ketveri, ketverios
penkeri	penkerios	tūkstantis penkeri, penkerios
šešeri	šešerios	tūkstantis šešeri, šešerios
septyneri	septynerios	tūkstantis septyneri, septynerios
aštuoneri	aštuonerios	tūkstantis aštuoneri, aštuonerios
devyneri	devynerios	tūkstantis devyneri, devynerios

Skaitvardžiai nuo vienuolikos iki devyniolikos ir tie, kurie baigiasi nuliu – 10, 20, 100, 1000... dauginių formų neturi.

Vietoj vieneri, vienerios galima vartoti ir senesnę tų skaitvardžių formą: vieni, vienos.

45

Dauginiai skaitvardžiai linksniuojami taip pat, kaip būdvardžiai *žali*, *žalios*.

<i>Linksnis</i>	<i>Vyriškos giminės</i>		<i>Moteriškos giminės</i>	
V. ir Š.	žali	dveji	žalios	ketverios

K.	žalių	dvejų	žalių	ketverių
N.	žaliems	dvejiems	žalioms	ketverioms
G.	žalius	dvejus	žalias	ketverias
Įn.	žaliais	dvejais	žaliomis	ketveriomis
Vt.	žaliuose	dvejuose	žaliose	ketveriose

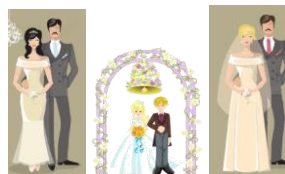
Štai keli dauginių skaitvardžių vartosenos pavyzdžiai:

Dvejų metų vaikas mokosi statyti bokštą.

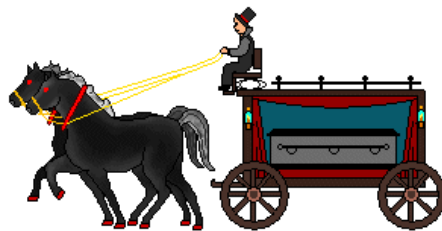

Mamytė išskalbė penkerius marškinius.

Esu pakviestas į trejas vestuves.

Kuopiniai skaitvardžiai (vienetas, dvejetas, trejetas, ketvertas, penketas, šešetas, septynetas, aštuonetas, devynetas) reiškia vienodų daiktų grupę. Su kuopiniu skaitvardžiu vartojamas daiktavardžio kilmininkas.

Ketvertas paukščiukų labai alkani.
Septynetas vaikų gražiai dainuoja.
 Vežimą traukia dvejetas arklių.

46

Pratimas 18

Skaičių vietose įrašykite atitinkamus skaitvardžius.

1. Šį papuošalą man dovanojo tėvelis prieš (5) _____ metus.
2. Mamytė kas savaitę išverda (7) _____ pietus.
3. Mamytė man nupirko (2) _____ marškinius, (3) _____ kelnes ir (4) _____ kepures.
4. Kaimynai turi (3) _____ šunų.
5. Praeitą mėnesį dalyvavau (2) _____ laidotuvėse.
6. Jonas turi (3) _____ akinius.
7. Turtuolis savo žmonai dovanojo (2) _____ kailinius ir (7) _____ sukneles.
8. Atnešk (2) _____ žirkles ir (3) _____ adatas.
9. Nupirk (6) _____ pieštukus.
10. Vytas jau (3) _____ kartą padarė tą klaidą.
11. Tai atsitiko prieš (51) _____ ar (52) _____ metus.
12. Atnešk (5) _____ pyragaičių.
13. Pernai buvau (4) _____ vestuvėse, (2) _____ krikštynose ir (5) _____ vaidinimuose.
14. Mano kambaryje yra (1) _____ durys ir (3) _____ langai.
15. Tėvelis turi (3) _____ reples, (4) _____ plaktukus ir (5) _____ dėžes vinių.
16. Ar jau sukalbėjai (3) _____ poterius?
17. Mano kaimynai turi (4) _____ vaikus.
18. Vakar nusipirkau (3) _____ batus.
19. Už (5) _____ metų mano sesutė pradės lankyti gimnaziją.
20. Prieš (4) _____ metus dėdė išvažiavo į Čikagą su savo (3) _____ vaikais.
21. Į jų kiemą galima įvažiuoti pro (2) _____ vartus.
22. Grįšiu už (7) _____ mėnesių.
23. Mūsų (3) _____ aukštų mokykloje yra (6) _____ laiptai.

24. Dėdienei nusiuntėme (4) _____ gabalus medžiagos, (5) _____ kojines, (3) _____ megztukus, (3) _____ batus ir (1) _____ pirštines.

47

5. LIETUVIŠKI PRIELINKSNIAI IR JŲ VARTOSENĄ

Prielinksniai su kilmininku

Su kilmininku yra vartojami šie prielinksniai: abipus, anapus, anot, ant, arti, aukščiau, be, dėl, greta, iki, lig, ligi, iš, nuo, išilgai, skersai, įkypai, įstrižai, link, pirm, pasak, po, prie, šalia, tarp, už, vidury, vietoj, virš, žemiau.

<i>Prielinksnis</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Pavyzdys</i>
<u>abipus</u>	<i>on both sides of</i>	Žmonės stovėjo <u>abipus</u> gatvės.
<u>anapus</u>	<i>on the other side of, across</i> <i>Julia lives across the street.</i>	Prielinksnis <u>anapus</u> nurodo buvimą vietoje, ne judėjimą. Julė gyvena <u>anapus</u> gatvės. Nurodomas buvimas kitoje pusėje. (Judesio kryptčiai nurodyti vartojamas prielinksnis <u>skersai</u> . Katė perbėgo <u>skersai</u> gatvę.)
<u>anot, pasak</u>	<i>according to</i>	<u>Anot</u> Jono, rytoj snigs. <u>Pasak</u> metereologų, šįmet bus šalta žiema.
<u>ant</u>	<i>on, onto</i>	Prielinksniumi <u>ant</u> pažymimas buvimas paviršiuje. Knygą padėk <u>ant</u> stalo. Katė užšoko <u>ant</u> kėdės.

Pririšom daiktus ant stogo. Mama laiko sausainius ant lentynos.

BET NE
gatvės.

Kalbu ant telefono. **IR NE**

Ona gyvena skersai

Anglų kalboje prielinksnis on dažnai vartojamas ten, kur lietuviškai jokio prielinksnio nereikia. Įsidėmėkite šiuos pavyzdžius:

Angliškai	Lietuviškai
He lives on Sixth Street.	Jis gyvena <u>šestoje gatvėje</u> .
She is speaking on the phone.	Ji <u>kalba telefonu</u> .
The meeting will be on Monday.	Susirinkimas bus <u>pirmadienį</u> .

Žodis on kartais verčiamas ir kitais prielinksniais, pvz.:

Angliškai	Lietuviškai
a book on plants	knyga apie augalus
on business	su reikalais

48

Prielinksnis	Angliškai	Pavyzdys
<u>arti, netoli</u>	near	Auksė gyvena arti mūsų. Šunį suvažinėjo netoli namų.
<u>aukščiau</u>	higher than	Aitvaras iškilo aukščiau medžių viršūnių.
<u>be</u>	without	Vaikas mėsą valgė be duonos.
<u>dėl</u>	for, because of, on account of, due to, for the sake of	Algis čia atėjo dėl manęs. Kalanta žuvo dėl tėvynės.

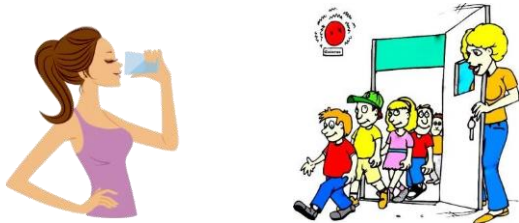
Angliškasis prielinksnis for verčiamas į dėl tik tais atvejais, kai jį galima pakeisti žodžiais *because of, on account of, ar for the sake of*. Įsidėmėkite šiuos pavyzdžius, nurodančius, kur angliškojo for negalima versti į dėl:

Angliškai	Lietuviškai
Wait for me.	Palauk <u>manęs</u> .
He bought the ice cream for me.	Ledus jis nupirko <u>man</u> .

<i>He paid for the books.</i>	Jis užmokėjo <u>už</u> knygas.
-------------------------------	--------------------------------

<i>prielinksnis</i>	<i>angliškai</i>	<i>pavyzdys</i>
<u>greta, šalia</u>	<i>next to, beside, close by</i>	Regina stovėjo greta Audronės. Šalia kelio augo ąžuolas.
<u>iki, lig, ligi</u>	<i>until, up to, as far as</i>	Palauk iki vakaro. Žolė užaugo iki kelių. Eik lig ežero ir ten manęs palauk.
<u>iš</u>	<i>from, of, out of, in</i>	Jūratė išsiėmė nosinę iš rankinuko. Vagis prisėlino iš užpakalio. Vienas iš mūsų (<i>one of us</i>) Lėlė padirbta iš medžio. Iš ryto (<i>in the morning</i>), iš anksto (<i>in advance</i>)

Prielinksnį iš vartojant vietai nurodyti, dažniausiai pažymimas judesys iš vidaus (pvz.: iš kišenės, iš miesto, iš automobilio).

Ji geria vandenį iš stiklinės. Kai suskambėjo gaisro signalas, mokiniai tvarkingai išėjo iš klasės.

49

Kai angliškasis prielinksnis from nurodo judėjimą tolyn nuo ko nors, bet ne iš daikto vidaus, vartojame prielinksnį nuo. Prielinksnis nuo turi daug reikšmių, kurias išryškina šie pavyzdžiai:

<i>Prielinksnis</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Pavyzdys</i>
<u>nuo</u>	<i>from</i>	Lapai nukrito nuo medžio. Gavau dovanų nuo dėdės. Veidas paraudo nuo vėjo.
	<i>off</i>	Nuimk lėkštes nuo stalo.
	<i>since</i>	Nuo Velykų dar nelijo.
	<i>fire insurance</i> <i>cough medicine</i>	draudimas nuo gaisro vaistai nuo kosulio

	<i>to renounce, to abdicate, to abstain from</i>	atsisakyti nuo ko, susilaikyti nuo ko
	<i>to break a habit, to quit doing something</i>	atprasti nuo ko

<u>išilgai</u>	<i>lengthwise, along</i>	Išilgai lentos matėsi rudas ruožas.
<u>skersai</u>	<i>across</i>	Vaikas gulėjo skersai lovos.
<u>ikypai, įstrigai</u>	<i>diagonally across</i>	Medžio šešėlis krito įstrižai aikštės.
Kai šie prielinksniai nurodo <u>judesio</u> kryptį, jie dažnai vartojami su galininku. Pvz.: Katė bėgo skersai gatvę.		

<u>link</u>	<i>toward(s)</i>	<u>Link</u> vartojamas, žymint vietą. Palydėkime jį link namų. Vaikai nuėjo ežero link. Kai angliškasis <i>toward(s)</i> vartojamas laikui pažymėti, jis verčiamas žodžiais <u>prieš</u> arba <u>apie</u> . Pvz.: <i>Towards noon, it began to snow.</i> Prieš pietus pradėjo snigti. Apie pietus pradėjo snigti. Prieš pat pietus pradėjo snigti.
<u>pirm, pirma</u>	<i>ahead of, before</i>	Šuniukas bėgo pirm vaiko. Teta atvyko pirma mūsų. Prielinksinį <u>pirm(a)</u> galima pakeisti prielinksniu <u>prieš</u> , kuris vartojamas su galininku.
<u>po</u>	<i>after</i>	<u>Po</u> reikalauja kilmininko <u>tiktai</u> kai išreiškiami <u>laiko</u> santykiai. <i>Grįšiu po Kalėdų.</i> <i>Ateik po vakarienės.</i>

Prielinksnis po turi kelias kitas reikšmes, angliškai išreiškiamas žodžiais under, around, in, each, at a time. Šiais atvejais po reikalauja įnagininko (po stalu) arba galininko (po viena).

<u>prie</u>	<i>at, near, by, to, under</i>	<p>Ji stovėjo prie lango. Jie gyvena prie bažnyčios. Prie ežero stovėjo pirtis. Darbas eina prie galo. (<i>The work is coming to an end.</i>) Prie Stalino buvo labai blogai. (<i>Under Stalin, things were very bad.</i>) <u>Under</u> verčiamas į <u>prie</u> tik tuo atveju, kai kalbama apie valdžią ar viršininkystę.</p> <p>Anglų kalboje prielinksnis <u>at</u> dažnai vartojamas ten, kur lietuvių kalboje jokio prielinksnio nereikia. Įsidėmėkite šiuos pavyzdžius: <i>He is at home.</i> Jis yra namie. <i>I did it at his suggestion.</i> Tai padariau jam pasiūlius. <i>Let's meet at two o'clock.</i> Susitikime antrą valandą. <i>Meet me at the store.</i> – Susitikime parduotuvėje.</p> <p>Anglų kalboje <u>by</u> taip pat dažnai vartojamas ten, kur lietuvių kalboje jokio prielinksnio nereikia. Įsidėmėkite šiuos pavyzdžius: <i>Send it by air mail.</i> Siųskite oro paštu. <i>He came by plane.</i> Jis atskrido lėktuvu. <i>We read a book by Krėvė.</i> Skaitėme Krėvės knygą. <i>They took it by force.</i> Paėmė jėga. <i>I'm by myself.</i> Esu vienas.</p>
<u>šiapus</u>	<i>on this side of</i>	Jis gyvena šiapus upės.
<u>tarp</u>	<i>between, among, amid</i>	<p>Tarp tėvo ir vaikų kilo nesusipratimas. Tarp dviejų rožių augo lelija. Tarp griuvėsių radome sužeistą žmogų.</p>
<u>už</u>	<i>behind, on the other side of, beyond, outside of, by, after</i>	<p>Garažas pastatytas už namo. Teta gyvena už miško. Sporto aikštė yra už miesto. Ožį nutvėrė už ragų. <i>He grabbed the goat by the horns.</i> Ateik už valandos. <i>Come after an hour.</i> Jie gyvena už trijų mylių. <i>They live three miles from here.</i> Nijolė ištekėjo už Algio. <i>Nijolė married Algis.</i></p> <p>Prielinksnis <u>už</u> taip pat vartojamas su <u>galininku</u> kitiems santykiams išreikšti.</p>
<u>vidury</u>	<i>in the middle of</i>	Vidury kambario stovėjo stalas.
<u>vietoj</u>	<i>instead of, in place of</i>	Vietoj sąsiuvinio atsinešiau aplanką.
<u>virš, viršum</u>	<i>above, over</i>	Virš medžių skraidė paukščiai.
<u>žemiau</u>	<i>lower than, below</i>	Kregždės skraidė žemiau stogų.

51

Pratimas 19

Sudarykite taisyklingus sakinius, angliškus žodžius išversdami į lietuvių kalbą.

1. Mačiau ją einančią (toward the store) _____.
2. (Above the city) _____ pasirodė trys lėktuvai.
3. (According to my teacher) _____ reikia daug skaityti.
4. Lėktuvas jau buvo nusileidęs (lower than the treetops) _____, kai motoras sugedo.
5. Vaikas pasislėpė (behind the cabinet) _____.
6. (After supper) _____ važiuosime į koncertą.
7. Dėžę padėk (by the wall) _____.
8. (Without you) _____ namuose būtų liudna.
9. Ar jau užmokėjai (for the books) _____?
10. Kilnu aukotis (for one's country) _____.
11. Jo nemačiau (since Christmas) _____.
12. Lėktuvui skrendant (above the house) _____, stiklinė nukrito (off the shelf) _____.
13. Išimk baltinius (out of the dryer) _____.
14. Palauk (until mother comes home) _____.
15. Vakar gavau dovaną (from my aunt) _____.
16. Vėjo išverstas medis gulėjo (diagonally across the street) _____.
17. (In the middle of the lake) _____ plaukiojo gulbės.

52

Pratimas 20

Išverskite šiuos sakinius į lietuvių kalbą.

1. They're looking for a house near an elementary school.

2. I baby-sit for the people across the street.

3. Please don't disturb me when I'm talking on the phone.

4. Milda will soon marry Andrius.

5. Did you come here by car or by plane?

6. Did you bring that book for me?

7. What is that model made of?

8. Do you have any cough medicine?

9. Last summer, I spent two weeks on a farm.

10. I found this book among old newspapers.

11. There were no secrets between them.

12. The book you're looking for is on the sofa.

13. Five years ago, he lived on West Seventieth street.

14. I'm going to make a copy of my report card and send it to my aunt in California.

53

Prielinksniai su galininku

Su galininku yra vartojami šie prielinksniai: apie, aplink, į, pagal, palei, pas, paskui, per, pro, po, prieš, už, skersai.

<i>Prielinksnis</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Pavyzdys</i>
---------------------	------------------	-----------------

<u>apie</u>	<i>about, around, approximately</i>	Apsirišk skarelę apie kaklą. Skaitau knygą apie Vilnių. Ateik apie antrą valandą. Vaikai sustojo apie stalą. Turiu apie tris šimtus dolerių.
<u>aplink</u>	<i>around</i>	Važiuosime aplink ežerą.
<u>į</u>	<i>into, to</i>	Moteris įėjo į parduotuvę. Ragana mergaitę pavertė į antį. Važiuosime į turgų.
Įvairiais atvejais prielinksnis <u>į</u> yra vartojamas ten, kur angliškai vartojami kiti prielinksniai (ne <u>to</u> ar <u>into</u>) ar prielinksnis visiškai nevartojamas. Įsidėmėkite šiuos pavyzdžius.		

<i>Lietuviškai</i>	<i>Angliškai</i>
Jie lipa į kalną.	<i>They are climbing a mountain.</i>
Tėvas kumščiu sudavė į stalą.	<i>Father hit the table with his fist.</i>
Miltus išmainėme į duoną.	<i>We exchanged the flour for bread.</i>
Ji panaši į motiną.	<i>She resembles (looks like) her mother.</i>
Jis atsakė į klausimą.	<i>He answered the question.</i>
Pasuk į kairę.	<i>Turn left.</i>
Pasibelsk į duris.	<i>Knock on the door.</i>

Kur angliškai vartojamas prielinksnis in, lietuviškai dažniausiai jokio prielinksnio nereikia.

<i>Angliškai</i>	<i>Lietuviškai</i>
<i>The dog was in the room.</i>	Šuo buvo kambaryje.
<i>in winter</i>	žiemą
<i>in pencil</i>	pieštuku
<i>in earnest</i>	rimtai
<i>in my opinion</i>	mano nuomone
<i>She was in tears.</i>	Ji apsiverkė.
<i>in an hour</i>	už valandos

Kai angliškasis prielinksnis to atitinka naudininko linksnį, lietuvių kalboje prielinksnio nereikia. Pvz.: *Give it to me.* Duok man.

54

<i>prielinksnis</i>	<i>angliškai</i>	<i>pavyzdys</i>
<u>pagal</u>	<i>along, according to</i>	Eik pagal upę. Pagal mano laikrodį, jau penkios.
<u>palei</u>	<i>beside, along, alongside</i>	Ėjome palei ežerą.

<u>pas</u>	<i>at, to</i>	Teta gyvena pas mus. <i>My aunt lives at our house.</i> Ateik pas mus. <i>Come over to our house.</i>
------------	---------------	--

Anglų kalboje buvimas vietoje išreiškiamas prielinksniu **at**, o vykimas kur nors – prielinksniu **to**. Pvz.: *I was at school. I'm going to school.*

Lietuviškai buvimas kieno nors namuose išreiškiamas prielinksniu **pas**, o buvimas kur kitur – prielinksniu **į** ar **prie**. Pvz.: *Einu pas tetą. Einu į mokyklą. Einu prie ežero.*

<i>Prielinksnis</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Pavyzdys</i>
<u>paskui</u> , <u>paskum</u>	<i>behind,</i> <i>after</i>	Vaikai bėgo paskui motiną.
<u>per</u>	<i>through,</i> <i>across,</i> <i>over,</i> <i>during,</i> <i>by</i>	Ėjome per laukus. Neik per gatvę. Tą dainą girdėjome per radiją. Supykęs kaimynas sudavė šunui per snukį. Per atostogas vyksime Europon. Tai atsitiko per klaidą. Žinią jis atsiuntė per sūnų.
<u>pro</u>	<i>through,</i> <i>by,</i> <i>past</i>	Žiūriu pro langą. Įvažiuome pro didžiuosius vartus. Jei važiuosite pro Čikagą, aplankykite mus. Pro muziką pasigirdo juokas. Reikia praeiti pro kapus.

Jaunimui kartais neaiškus skirtumas tarp prielinksnių **per** ir **pro**, kai juos abu atitinka angliškasis **through**. **Per** vartojamas išreikšti judesiu per erdvę ar plotą. Pvz.:

Ėjome **per** laukus. Laukai turi ilgį ir plotį. Prielinksnis **pro** tiesioginės erdvės reikšmės neturi.

Įėjome **pro** vartus. Viena tvoros – ar vartų – pusė nuo kitos skiriama linija, ne plotu ar erdve.

Sviedinys lėkė per aikštę ir pro vartus. Valio!
Raudonkepuraitė ėjo per mišką pas senelę.
Vagis pabėgo pro raštinės duris.

<i>Prielinksnis</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Pavyzdys</i>
<u>po</u>	<i>around, in, around, throughout (žymint vietą, ne laiką), each</i>	Vaikai lakstė po kiemą. Žmogus žvalgėsi po kambarį. Žinia pasklido po pasaulį. Pasiimkite po tris saldainius.
		Prielinksnis <u>po</u> taip pat vartojamas su kilmininku ir įnagininku. Su kilmininku jis reiškia <u>after</u> , o su įnagininku – <u>under</u> .
	<i>after</i> <i>under</i>	Ateik pas mane po dvylikos. Katė tupėjo po stalu.
<u>prieš</u>	<i>before, in front of, against, ago</i>	Grįšiu prieš vakarienę. Vaikas stovėjo prieš mokytoją. Anglai kariavo prieš vokiečius. Tai yra prieš įstatymą. Tai įvyko prieš dvi savaites. <i>It happened two weeks ago.</i>
<u>skersai</u>	<i>across</i>	Katė perbėgo skersai gatvę. Prielinksnis <u>skersai</u> vartojamas su <u>galininku</u> ir su <u>kilmininku</u> . <u>Galaininkas</u> dažniausiai vartojamas, kai išreiškiama judesio kryptis.
<u>už</u>	<i>for, than</i>	Ar užmokėjai už mėsą? Kova už laisvę tęsiasi. Saulius ir už mane užmokėjo. Rytoj suplausiu indus už Mirką. Jis aukštesnis už mane. Ji buvo nubausta už melagystę.
		Prielinksnis <u>už</u> su <u>galininku</u> pažymi užmokestį, atpildą ar bausmę, kovos ar pasiaukojimo tikslą, kito vietoje atliekamą veiksmą, palyginimą. Kai prielinksnis žymi vietą ar laiką, jis vartojamas su <u>kilmininku</u> .

Už su galininku

Laisvės kelias

Čia maistą daliname už dyką.

Jie visi stovėjo už Lietuvos nepriklausomybę.

Jis buvo nuteistas už vagystę.

Mano namas aukštesnis už tavo namą.

Už su kilmininku

Vaikai susėdo už stalo. Mano draugas vėluoja. Už penkių minučių eisiu namo.

56

Pratimas 21

Sudarykite taisyklingus sakinius, angliškus žodžius išversdami į lietuvių kalbą.

1. Papasakok (about your vacation) _____.
2. Priėję kryžkelę, mes pasukome (left) _____.
3. Kažkas (is knocking on the door) _____.
4. (At our house) _____ pietūs valgomi antrą valandą.
5. Neik (across the street) _____.
6. Tą paketėlį gavau (by mistake) _____.
7. (Around the pond) _____ augo medžiai.
8. (Answer my question.) _____.
9. Šuo įbėgo (into the garden) _____.
10. Praėjus (by the school) _____, tuoj reikės sukti (to the right) _____.
11. Ragana karalaitį pavertė (into a frog) _____.
12. (Alongside the field) _____, augo septyni klevai.
13. Mamytė manė, kad aš buvau išėjusi (to my cousin's house) _____, o iš tikrųjų aš buvau (downtown) _____.
14. Jie susižiedavo (in April) _____.
15. Vaikai bėgiojo (around in the room) _____.
16. Rašinys turi būti parašytas (in ink) _____.

17. (By those standards) _____, mes visi gautume blogus pažymius.
18. Kačiukai bėgo (behind the cat) _____.
19. Perbėgęs (through the yard) _____, vaikėzas išbėgo (through the open gate) _____.
20. Ateik (before dinner) _____.
21. Visi vaikai gavo (two oranges apiece) _____.
22. Užmokėjau šešis dolerius (for that record) _____.
23. Dana gražesnė (than her sister) _____.

57

Prielinksniai su įnagininku

Su įnagininku vartojami šie prielinksniai: *po*, *su*, *sulig*, *ties*.

<i>Prielinksnis</i>	<i>Angliškai</i>	<i>Pavyzdys</i>
<u>po</u>	<i>under, below</i>	Šuo gulėjo po stalu. Sunku gyventi po svetima valdžia. Kai žodis <u>po</u> reiškia ką kita (ne <i>under</i>), jis yra vartojamas su <u>kilmininku</u> ar <u>galininku</u> .
<u>su</u>	<i>with</i>	Eisiu į šokius su draugais. Valgau mėsą su bulvėmis. Pyrągą valgiau su malonumu. Varlė norėjo susilyginti su jaučiu. Vaikas šunį mušė su pagaliu. Buvimui ar veikimui drauge išreikšti visada vartojamas prielinksnis <u>su</u> . Kalbant apie įrankį, kuriuo atliekamas veiksmas, prielinksnis dažniausiai praleidžiamas. Rašyk pieštuku. Vaikas košę šaukštu kabino.
<u>sulig</u>	<i>up to, equal to</i>	Vandens buvo sulig keliais (iki kelių). Varlė norėjo sulig jaučiu išsipūsti.
<u>ties</u>	<i>by, at, near</i>	Ties mūsų namu auga klevas.

Jie ilgai plaukia **po** vandeniu. (*po kuo?*)
 Imkite **po** vieną saldainį. (*ka?*)
 Aš tave pasiimsiu **po** pamokų. (*po ko?*)

Prielinksnis **po** su naudininku

Su naudininku prielinksnis **po** vartojamas šiuose išsireiškimuose:

<i>Lietuviškai</i>	<i>Angliškai</i>
po šiai dienai	<i>to this day</i>
po senovei	<i>as it was, without change</i>
po visam	<i>(when) it's all over</i>
po kairei, po dešinei	<i>to the left, to the right</i>

Suk po kairei (kam?)

Suk po dešinei (kam?)

58

Pratimas 22

Išverskite šiuos sakinius į lietuvių kalbą.

1. She went to church with her mother.

2. The snow came up to the windowsills.

3. I couldn't find my notebook because it was under a large book.

4. There is a telephone pole by our house.

5. Christmas is over and everything is back to normal again at our house.

6. She thinned the gravy with water.

7. The plate I glued together four years ago is in use to this very day.

8. As you stand in front of the church and look north, the park will be on your right.

9. By four o'clock it was all over.

59

Pratimas 23

Parašykite po sakinį su šiais prielinksniais.

1. anapus _____

2. abipus _____

3. anot _____

4. ant _____

5. apie _____

6. aplink _____

7. arti _____

8. aukščiau _____

9. be _____

10. dėl _____

11. greta _____

12. į _____

13. iki _____

14. lig _____

15. iš _____

60

Pratimas 24

Parašykite po sakinį su šiais prielinksniais.

1. išilgai _____

2. link _____

3. nuo _____

4. pasak _____

5. palei _____

6. pagal _____

7. pas _____

8. paskum _____

9. per _____

10. po _____

11. prie _____

12. prieš _____

13. pro _____

14. skersai _____

61

Pratimas 25

Parašykite po sakinį su šiais prielinksniais.

1. po _____
2. šalia _____
3. su _____
4. sulig _____
5. šia pus _____
6. tarp _____
7. už _____
8. ties _____
9. pro _____
10. vidury _____
11. vietoj _____
12. virš _____
13. žemiau _____
14. po _____

62

Pratimas 26

Brūkšnių vietose įrašykite tinkamus žodžius.

1. Anapus _____ stovi graži bažnyčia.
2. Rimas labai panašus į _____.
3. Apeik aplink _____.
4. Gavau laišką nuo _____.
5. Visi vaikai gavo po _____.
6. Mėsą įdėk į _____.
7. Algis sugrįš po _____.
8. Atsistok šalia _____.
9. Laikrodį radau prie _____.
10. Jis jau nuo _____ serga.
11. Išimk knygas iš _____.

12. Vaikai bėgiojo po _____.
13. Lėktuvai skrido išilgai _____.
14. Šuo atsitūpė greta _____.
15. Ties _____ stovėjo žmogus.
16. Tauras nusistatęs prieš _____.
17. Stovint kryžkelėje ir žiūrint _____ link, bažnyčia bus po _____, o mokykla – po _____.
18. Dėžė stovėjo ant _____.
19. Anot _____, ginčai ilgai užsitęs.

63

Pratimas 27

Brūkšnių vietose įrašykite tinkamus žodžius.

1. Buvo gera gyventi pas _____.
2. Audrius buvo atvažiavęs prieš _____.
3. Vaikščiojome palei _____.
4. Marytė paklydo arti _____.
5. Paulius aukojosi dėl _____.
6. Prie _____ buvo gera gyventi.
7. Tarp _____ stovėjo mažutis namelis.
8. Įeik pro _____.
9. Už _____ užmokėjau septynis dolerius.
10. Ateik su _____.
11. Katė palindo po _____.
12. Už _____ pamatėme būrį žmonių.
13. Vietoj _____ nusipirk knyga.
14. Tarp _____ radau žiedą.
15. Aušra greit ištekės už _____.

16. Viršum _____ pasirodė žvaigždė.
17. Per _____ ritinėjome margučius.
18. Papasakok apie _____.
19. Vidury _____ plaukė laivelis.
20. Neik į lauką be _____.
21. Sėdėdami prie _____, žiūrėjome pro _____.
22. Kariuomenė perėjo per _____.
23. Iš _____ pasidirbau švilpynę.
24. Nuimk užuolaidas nuo _____.
25. Mūsų namas kainavo apie _____.
26. Žinią išgirdome per _____.
27. Iki _____ tėvelis sugriš.
28. Mokslininkai neseniai išrado skiepus nuo _____.

64

Pratimas 28

Sudarykite taisyklingus sakinius, angliškuosius žodžius išversdami į lietuvių kalbą.

1. Jis gyvena (across the street) _____.
2. Jis perėjo (across the street) _____.
3. Jurgis kalbėjo (on the phone) _____.
4. Knygą padėk (on the table) _____.
5. Jonas gyvena (near me) _____.
6. Ateik (to our house on Monday) _____.
7. Tėvai dar nebaigė mokėti (for the house) _____.
8. Jis čia atėjo (because of me) _____.
9. Šiuokšlių dėžę padėk (under the table) _____.
10. Kitaip darom (at our house) _____.
11. Ateik (closer to me) _____.

12. Išleisk vandenį (from the bathtub) _____.
13. Marytė užrišo kaspiną katei (around the neck) _____.
14. Ateik (into the room) _____.
15. Palauk (until dinner) _____.
16. Gavau dovaną (from my cousin) _____.
17. Jis čia gyveno (five years ago) _____.
18. Palauk (for me) _____.
19. Papasakok (about it) _____.
20. Reikės pasilikti (after school) _____.
21. Laivas plaukia tolyn (from the shore) _____.
22. Tėvelis dovanėlę ištraukė (from his pocket) _____.
23. (You look like your father.) _____.

65

Pratimas 29

Duotus angliškus žodžius išverskite į lietuvių kalbą taip, kad išeitų taisyklingi sakiniai.

1. Nueik į krautuvę (with your little brother) _____.
2. Jis nuėjo (towards the woods) _____.
3. Jonas daržą išbedžiojo (with a pitchfork) _____.
4. Eik (ahead of me) _____.
5. (According to the newspapers) _____, buvo duoti kyšiai.
6. Nueik (to the priest) _____.
7. Pabėgiokite (around in the grass) _____.
8. Nestovėk (by the wall) _____.
9. Vėjas neužpučia (between the houses) _____.
10. Atsistok (next to Rimas) _____.
11. (In the middle of the meadow) _____ stovėjo karvė.
12. Laimutė (asked Santa Claus for a doll) _____.
13. Jis ėjo tiesiai (through the field) _____.

14. Jis gyvena (on this side of the river) _____.
15. Jonas yra (set against me) _____.
16. (Above the city) _____ pasirodė skraidanti lėkštė.
17. Ji ateis (in an hour) _____.
18. Paltą rasi (in the other room) _____.
19. Nevalgyk saldinių (before dinner) _____.
20. Ateik (over to my house) _____.
21. Pažiūrėk (through the window) _____.
22. Ties (our window) _____ auga eglutė.
23. Tavęs laukiau (since noon) _____.
24. Biblioteka yra už kilometro (from my house) _____.
25. Išimk mėsą (out of the refrigerator) _____.

66

Pratimas 30

Išverskite šiuos sakinius į lietuvių kalbą.

1. My best friend lives across the street.

2. “Don’t go across the street alone,” Mother said to Rasa.

3. We were afraid to stay out after dark.

4. We all ran after him. _____
5. Come over to my house after school.

6. He was leaning against the door so I couldn’t open it.

7. We drove all over town. _____
8. Is father at home? _____

9. At my teacher's suggestion, I reread the book on the Civil War.

10. The dance ends at midnight.

11. Because of the war, we were unable to go to Germany.

12. Saulius saw Rita hiding behind the lilac bush.

67

13. A lot can happen between now and Christmas.

14. His hometown is between Detroit and Chicago.

15. There is a big maple tree by our house.

16. Laima is afraid to stay home by herself.

17. Due to an error I didn't get my pay until Monday.

18. I got this dress for Vilija for Christmas.

19. I got this bracelet from Ramunė for Christmas.

20. Bring some apples from the basement.

68

Pratimas 31

Išverskite šiuos sakinius į lietuvių kalbą.

1. How long have you been in this country?

2. In my opinion, you should go to Florida in the winter.

3. All data should be written in ink.

4. I'll be back in an hour. _____

5. I still like Petras, even if he didn't ask me to the dance.

6. Write to the governor. _____

7. We slept under the stars on Saturday.

8. Many people found it hard to live under Hitler.

9. I won't forget that tiring journey for a long time.

10. Linas gave his teacher thirty-one dollars for the books.

11. My brother is younger than I. _____

12. The wolf grabbed the deer by the throat.

69

13. He will return in two years. _____

14. I don't know if I would have done that five years ago.

15. Last year I missed four days of school because of illness.

16. The jay and sparrow started fighting over the bread crust.

17. Please do the dishes for me tonight.

18. My grandmother is talking on the phone with her friend, who lives on the next street.

19. Tadas was waiting for her at the corner.

20. Two weeks ago, I was looking through the window and saw the man with the wooden leg for the first time.

70

6. VEIKSMAŽODŽIŲ VALDOMI LINKSNIAI

Daugelis veiksmažodžių valdo papildinius, kurie dažniausiai yra išreikiami galininko linksniu (pvz.: Linas metė sviedinį). Kartais veiksmažodžiui priklauso du papildiniai: vienas išreikštas galininku, kitas – kitu linksniu (pvz.: Linas metė sviedinį Algiui. Bet yra atveju, kai veiksmažodis valdo ne galininką, o kilmininką, naudininką ar įnagininką.

Vieni veiksmažodžiai visada valdo tą patį linksnį, kiti – kartais vieną, kartais kitą. Štai atvejai, kai veiksmažodžiai valdo ne galininką, o kitus linksnius.

1. Neiginio kilmininkas vartojamas po neigiamųjų veiksmažodžių. Pvz.: Linas nemetė sviedinio. (Metė ką; nemetė ko)
2. Dalies kilmininkas vartojamas, kalbant apie kokio nors daikto dalį. Pvz.: Nusipirkau mėsos. (Pirkau ne visą krautuvėje esančią mėsą.) Bet sakome – nusipirkau vištą (ką), nes pirkau visą vištą, ne jos dalį. Jei pirkau ne visą vištą, tai pirkau vištienos, ar vištų kaklų, ar sparnų ... (ko?). Įpilk pieno. Atnešk kiaušinių. (Angliškai šiuo atveju dažniausiai vartojamas žodis some.)

Giminingas dalies kilmininkui yra kilmininkas, sekąs žodžius daug, vienuolika, dvylika, ... devyniolika, dvidešimt, trisdešimt... devyniasdešimt, šimtas, tūkstantis, milijonas. Pvz.: Žemėje gyvena daug žmonių. Milda turi dvylika brolių.

3. Tikslo naudininkas su bendratimi išreiškia tikslą: kuriam tikslui, kuriam reikalui kas daroma. Pvz.: Nusipirkau mašinėlę pievai pjauti.

Pratimas 32

Išverskite šiuos sakinius į lietuvių kalbą.

1. Don't pick that flower. _____
2. Bring some bread from the kitchen. _____
3. I ate an egg and a slice of ham. _____
4. There were two hundred plums in the basket.

5. Give me the scissors for cutting fingernails.

6. Did many children come? _____
7. No, I didn't see your uncle. _____

Yra veiksmažodžių, kurie visada valdo ne galininką, o kitą linksnį.

71

Veiksmažodžiai, kurie valdo kilmininką

<i>Veiksmažodis</i>	<i>Pavyzdys</i>
<u>apsieiti</u> (be ko)	Be to <u>įrankio</u> aš negaliu apsieiti.
<u>artėti</u> , <u>artintis</u> (prie ko)	Laivas artėja prie <u>kranto</u> . Vaikas artinosi prie <u>Kalėdų senelio</u> .
<u>atstoti</u> (nuo ko)	Atstok nuo <u>manęs!</u>
<u>bijoti</u>	Kristina bijo <u>šunų</u> .
<u>daugėti</u>	Pasaulyje vis daugėja <u>žmonių</u> .
<u>gailėti(s)</u>	Vaikai gailėjosi <u>našlaičio</u> . Senis gailėjo <u>pinigų</u> .
<u>gedėti</u>	Vaikas ilgai gedėjo <u>pastipusio šuns</u> .
<u>geisti</u>	Tėvas vaikui nupirko, <u>ko</u> tik tas geidė.
<u>ilgėtis</u>	Tremtiniai ilgisi <u>tėvynės</u> .
<u>išvengti</u>	Neklaūžada stengėsi išvengti <u>bausmės</u> .

<i>Veiksmazodis</i>	<i>Pavyzdys</i>
<u>ieškoti</u>	Ieškau savo <u>knygu</u> .
<u>juoktis</u> (iš ko)	Vaikai juokėsi iš juokdario <u>pokštų</u> .
<u>klausti</u>	Klausyk <u>tėvų</u> . Visi klausėsi paskaitos.
<u>linkėti</u> (kam, ko)	Jums linkėjome <u>laimės</u> .
<u>lipti</u> (prie ko)	Kramtomoji guma prilipo prie <u>bato</u> .
<u>laukti</u>	Palauk <u>manęs</u> .

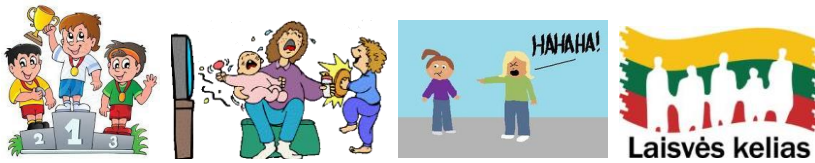

72

<i>Veiksmazodis</i>	<i>Pavyzdys</i>
<u>netekti</u>	Biliūnas per vienerius metus neteko <u>abiejų tėvų</u> .
<u>norėti</u>	Laima norėjo <u>naujos lėlės</u> .
<u>nustoti</u>	Tremtiniai nenustojo <u>vilties</u> . Turtuolis nustojo <u>visų savo turtų</u> .
<u>pageidauti</u>	Žmonės pageidavo <u>ramybės</u> .
<u>paisyti</u>	Jis nieko <u>nepaiso</u> .
<u>pakakti, užtekti</u> (kam, ko)	<u>Maisto</u> visiems pakako.
pasigesti	Mergaitė pasigedo <u>paklydusio kačiuko</u> .
prašyti	Paprašyk <u>ledų</u> .
<u>prirasti</u> (prie ko)	Vaikai greit prirato prie <u>naujų namų</u> .
<u>prireikti, reikėti</u> (kam, ko)	Man prireikė <u>žirklių</u> . Reikia <u>klijų</u> .
<u>reikalauti</u>	Kaliniai reikalavo <u>pasimatymo</u> su prezidentu.

<i>Veiksmazodis</i>	<i>Pavyzdys</i>
<u>siekti</u>	Julius siekia <u>aukštojo mokslo</u> .
<u>stigtį</u>	Mums <u>pristigo miltų</u> .
<u>stokoti</u>	Pasaulis <u>stokoja teisybės</u> .
<u>tyčiotis (iš ko)</u>	Vietiniai <u>tyčiojosi iš svetimtaučių</u> .
<u>trokšti</u>	Visi <u>trokšta laisvės</u> .
<u>tolti (nuo ko)</u>	Laivas tolo nuo <u>kranto</u> .
<u>trūkti</u>	Trūksta <u>pinigų</u> tai suknelei nupirkti.
<u>vengti</u>	Ligonis <u>vengė kiaulienos</u> .

73

Pratimas 33

Parašykite po sakinį su šiais žodžiais. (Pavyzdinių sakinių kartoti negalima. Paveikslėliai padės sugalvoti kitus sakinius.)

1. atstoti _____
2. išvengti _____
3. prireikti _____
4. norėti _____
5. prašyti _____
6. artintis _____

7. daugėti

8. gailėti

9. gedėti

10. ilgėtis

11. stigtį

12. stokoti

13. tyčiotis

14. siekti

15. paisyti

16. nustoti

17. netekti

18. tolti

19. pageidauti

20. trokšti

75

Pratimas 34

Išverskite šiuos sakinius į lietuvių kalbą.

1. I can't get along without that dictionary.

2. We wish you a merry Christmas.

3. My little sister is still afraid of the dark.

4. At first, Aldona missed her married sister very much.

5. Many Americans felt sorry for the orphans.

6. She always obeyed her parents.

7. Don't make fun of the crippled man.

8. I'm looking for my wallet.

9. You shall not covet your neighbor's goods.

10. Don't wait until evening.

11. The clay stuck to our shoes.

12. He seems to be avoiding me.

13. At first, I didn't like pea soup, but after a while, I got used to it.

14. There was enough ice cream for everyone, and some was left.

15. The children demanded our attention.

16. I think we'll be short of sugar.

76

Veiksmazodžiai, kurie valdo naudininką

Pastebėtina, kad iš jų sudaryti neigiamieji veiksmazodžiai taip pat valdo naudininką.

<i>Veiksmazodis</i>	<i>Pavyzdys</i>
<u>akompanuoti</u>	Julė solistui <u>akompanavo</u> smuiku.
<u>apaštalauti</u>	Povilas apaštalavo <u>romėnams</u> .
<u>asistuoti</u>	Medicinos sesuo asistavo <u>garsiajam chirurgui</u> .
<u>atleisti, dovanoti</u>	Atleisk <u>man</u> : tai netyčia atsitiko.
<u>atsilyginti</u> (kam, už ką)	Dar neatsilyginau <u>gydytojui</u> už padarytą operaciją.
<u>atstovauti</u>	Pasiuntinys atstovavo <u>Lenkijai</u> .
<u>dėkoti</u>	Padėkok <u>mamytei</u> už vaišes.
<u>derėti, priderėti</u>	<u>Gimnazistui</u> nepridera taip elgtis.
<u>diriguoti</u>	Jaunasis muzikas dirigavo <u>orkestrui</u> .
<u>gerintis</u>	Nusikaltęs vaikas gerinosi <u>tėvui</u> .
<u>grėsti</u>	Jo <u>gyvybei</u> gresia pavojus.

<i>Veiksmažodis</i>	<i>Pavyzdys</i>
<u>įgristi</u>	Vaiko skundai įgriso <u>motinai</u> .
<u>įkyrėti, įkirti</u>	Šuns lojimas įkyrėjo <u>kaimynui</u> .
<u>įsakyti</u>	Generolas <u>kariams</u> įsakė žygiuoti pirmyn.
<u>kenkti</u>	Smarkus lietus pakenkė <u>gėlių daigams</u> .
<u>keršyti</u>	Jonas nutarė <u>kaimynui</u> atkeršyti.
<u>kliudyti</u>	Blogas oras kliudė <u>ūkininkui</u> važiuoti į turgų.
<u>kliūti</u>	Patrauksiu tą stalą, nes jis <u>man</u> kliūva.
<u>liepti</u>	Motina <u>mergaitei</u> liepė iššluoti kambarį.

77

<i>Veiksmažodis</i>	<i>Pavyzdys</i>
<u>linkėti</u> (kam, ko)	Linkiu <u>Jums</u> linksmų Kalėdų.
<u>nusibosti</u>	Tas žaidimas <u>man</u> jau nusibodo.
<u>nusikalsti, nusidėti</u>	Kuo tu <u>jam</u> nusikalta?
<u>padėti, pagelbėti</u>	Padėk <u>senutei</u> parsinešti pirkinius.
<u>pataikauti</u>	Rimtas mokytojas nepataikauja <u>mokiniams</u> .
<u>pavydėti</u>	Nepavydėk <u>draugui</u> laimės.
<u>pirmininkauti</u>	<u>Susirinkimui</u> pirmininkavo Saulius.
<u>ploti</u>	Tėvai <u>padainavusiems</u> vaikučiams garsiai plojo.

<i>Veiksmažodis</i>	<i>Pavyzdys</i>
<u>priešintis</u>	Lietuviai atkakliai priešinosi <u>okupantui</u> .
<u>prieštarauti</u>	Jo pasiūlymui niekas neprieštaravo.
<u>priklausyti</u>	Arvydas priklauso <u>keturioms organizacijoms</u> .
<u>prireikti, reikėti</u> (kam, ko)	<u>Man</u> reikia žirklių. <u>Mums</u> prireikė siūlų.
<u>ruoštis</u>	Visi ruošiasi <u>Velykoms</u> .
<u>sektis</u>	<u>Daliai</u> mokslas gerai sekasi.
<u>tarnauti</u>	Jo tėvas tarnavo <u>gubernatoriui</u> .

<u>tekti</u>	<u>Man</u> teko dirbti sekmadienį. <u>Onutei</u> teko mažiausias obuolys.
<u>tikti</u>	Ta suknelė <u>tau</u> tinka.
<u>vadovauti</u>	Tomas vadovavo <u>skilčiai</u> .
<u>vaidentis</u>	<u>Jam</u> vaidenosi miręs tėvas.

78

Pratimas 35

Parašykite po sakinį su šiais žodžiais. (Pavyzdinių sakinių kartoti negalima).

1. priderėti

2. diriguoti

3. vaidentis

4. apaštalauti

5. gerintis

6. grėsti

7. kliudyti

8. įsakyti

9. įkyrėti

10. įgristi

11. nusikalsti

12. pataikauti

13. tekti

14. pirmininkauti

15. ploti

16. priešintis

17. prieštarauti

18. vadovauti

79

Pratimas 36

Išverskite šiuos sakinius į lietuvių kalbą.

1. I'm tired of pea soup. _____
2. He promised to avenge his cousin. _____
3. Overeating is harmful to health. _____
4. That watch served me well for a whole decade.

5. Giedrė accompanied her sister on the piano.

6. Our pastor assisted the bishop. _____
7. Forgive our sins. _____
8. Did he repay you? _____
9. Who represented the Boy Scouts? _____
10. Don't forget to thank your friends for the gifts.

11. Mother told me to go to the store. _____
12. That box is in my way. _____
13. Help me carry this box. _____
14. Rima envied her pretty sister. _____
15. Does that coat fit you? _____
16. How many organizations do you belong to?

17. I need two dollars. _____
18. The students were preparing for exams.

19. He was very successful. _____

80

Veiksmažodžiai (ir iš jų sudaryti neigiamieji veiksmažodžiai), kurie valdo inagininką

<i>Veiksmažodis</i>	<i>Pavyzdys</i>
<u>abejoti</u>	Aš <u>abejojau</u> jo <u>teigimu</u> , kad rytoj nebus pamokų.
<u>akompanuoti</u>	Alma solistui <u>akompanavo</u> <u>smuiku</u> .
<u>apsiprasti</u> (su kuo)	Apsipratome su <u>ta mintimi</u> .
<u>atsikratyti</u> , <u>nusikratyti</u> (kuo arba ko)	Norėjome <u>atsikratyti</u> <u>tu šuniu</u> (to šuns).
<u>avėti</u>	Loreta <u>avėjo</u> <u>naujais batais</u> .
<u>baisėtis</u>	Marija <u>baisėjosi</u> <u>sergančiu šuniu</u> .
<u>bendrauti</u> (su kuo)	Lukas mėgsta <u>bendrauti</u> su <u>lietuviais</u> .
<u>bodėtis</u>	Juozapota vasarotojai <u>bodėjosi</u> .
<u>čiaužti</u> (čiaužti)	Rogės lengvai <u>čiaužė</u> <u>sniegu</u> .
<u>domėtis</u>	Andrius <u>nesidomi</u> <u>sportu</u> .
<u>dūduoti</u>	Piemenukas <u>dūdavo</u> <u>naujaja dūdele</u> .
<u>gardžiuotis</u>	Vaikai <u>gardžiavosi</u> <u>pyragu</u> .
<u>užsigardžiuoti</u>	Užsigardžiavome <u>ledais</u> .
<u>gērėtis</u>	Juozas <u>gērėjosi</u> <u>kumeliuku</u> .
<u>griežti</u>	Eglė <u>griežė</u> <u>smuiku</u> .
<u>groti</u>	Tomas <u>grojo</u> <u>yargonais</u> .
<u>grožėtis</u>	Mamytė <u>grožėjosi</u> <u>žydinčiais krūmais</u> .
<u>įsitikinti</u>	Visi <u>įsitikino</u> sprendimo <u>teisingumu</u> .
<u>joti</u> , <u>jodinėti</u>	Ūkyje <u>jodinėjome</u> <u>arkliais</u> .
<u>kalbėti(s)</u> (su kuo)	Tėvelis <u>žadėjo</u> <u>pasikalbėti</u> su <u>mokytoju</u> .
<u>kalenti</u>	Nuo šalčio kalenome <u>dantimis</u> .
<u>konkuruoti</u> (su kuo)	Matematikoje <u>atsisakau</u> <u>konkuruoti</u> su <u>Algiu</u> .
<u>kovoti</u> (su kuo, prieš ką)	Vyskupas Valančius <u>kovojo</u> su kaimiečių <u>girtuokliavimu</u> .
<u>lipti</u> (kuo, į ką)	Lipome <u>laiptais</u> .
<u>lošti</u>	Lošėme <u>kortomis</u> .
<u>maiintis</u> , <u>misti</u>	Kregždės <u>mintą</u> <u>yabzdžiais</u> .
<u>mirti</u>	Dr. Vincas Kudirka <u>mirė</u> <u>džiova</u> .

81

<u>mojuoti</u> , <u>mosuoti</u>	Mergaitė <u>mojavo</u> <u>skarele</u> .
<u>mūvēti</u>	Romas <u>mūvējo</u> <u>raudonomis kelnėmis</u> .
<u>naudotis</u>	Galite <u>naudotis</u> <u>šiais indais</u> .

<u>pakvipti</u>	Sodelis pakvipo <u>rožėmis</u> .
<u>pavirsti</u>	Pasakoje Sigutė pavirto <u>antele</u> .
<u>pliaukšėti</u>	Piemuo <u>pliaukšėjo botagu</u> .
<u>ploti</u>	Tėvas <u>ranka</u> paplojo sūnui per petį.
<u>prapliupti</u>	Klasė <u>prapliupo juoku</u> .
<u>ryšėti</u>	Agota ryšėjo <u>raudona skarele</u> .
<u>rungtis, rungtyniauti</u> (su kuo)	Rungtyniavome su italų <u>komanda</u> .
<u>rūpintis</u>	Onos tėveliai labai rūpinosi <u>ja</u> .
<u>sirgti</u>	Danutė serga <u>tymais</u> .
<u>skambinti</u>	Vytas skambina <u>pianinu</u> .
<u>skustis</u>	Jonas skundžiasi pilvo <u>skausmais</u> .
<u>spekuliuoti</u>	Karo metu Matas spekuliuo <u>kava, cigaretėmis ir kitomis</u> prekėmis.
<u>springti</u>	Paspringau <u>silke</u> .
<u>stebėtis</u>	Visi stebėjosi jo <u>gudrumu</u> .
<u>susidomėti</u>	Amerikiečiai susidomėjo mūsų <u>tautiniais rūbais</u> .
<u>susipažinti</u> (su kuo)	Susipažinome su ukrainiečių <u>skautais</u> .
<u>susirūpinti</u>	Tėvas susirūpino Mildos <u>sveikata</u> .
<u>sisisiekti</u> (su kuo)	Partizanams buvo sunku <u>sisisiekti su užsieniu</u> .
<u>susitarti</u> (su kuo)	Pagaliau Rimkus susitarė su <u>kaimynu</u> .
<u>susižadėti, susižieduoti</u> (su kuo)	Algimantas susižiedavo su <u>Aldona</u> .
<u>sutapti</u> (su kuo)	Velykos sutapo su žydų šventėmis.
<u>tapti</u>	Mano draugas tapo <u>dailininku</u> .
<u>tikėti</u>	Tikėkit <u>manimi</u> , sakau tikrą tiesą.
<u>verstis</u>	Jis verčiasi siuvėjo <u>amatu</u> .
<u>žavėtis, susižavėti</u>	Vladas žavėjosi žmonos nutapytu <u>paveikslu</u> . Ne visi ateiviai susižavėjo <u>Amerika</u> .

82

Pratimas 37

Parašykite po sakinį su šiais žodžiais. (Pavyzdinių sakinių kartoti negalima.)

1. apsiprasti _____
2. baisėtis _____
3. bendrauti _____
4. bodėtis _____
5. užsigardžiuoti _____
6. gėrėtis _____
7. įsitikinti _____

8. kalenti _____
9. maitintis _____
10. mojuoti _____
11. mūvēti _____
12. naudotis _____
13. pliaukšėti _____
14. prapliupti _____
15. ryšėti _____
16. susisiekti _____
17. sutapti _____
18. tapti _____
19. verstis _____
20. žavėtis _____

83

Pratimas 38

Išverskite šiuos sakinius į lietuvių kalbą.

1. The older children tried to get rid of the little boy.

2. He is wearing his new shoes. _____
3. Are you interested in politics? _____
4. Arūnas played a song on his new violin.

5. Has anyone ridden that colt yet? _____
6. I'll compete against both of you. _____
7. I don't like to climb stairs. _____
8. Let's play cards. _____
9. He died of cancer. _____

10. The kitchen began to smell of baked apples. _____

11. The caterpillar turned into a butterfly.

12. He has the flu. _____
13. She was very concerned about her daughter.

14. She complains of frequent headaches.

15. What did you choke on? _____
16. I was amazed at his agility. _____
17. Whom is Ada engaged to? _____
18. I believe you. _____

84

Pratimas 39

Brūkšnių vietose įrašykite atitinkamus skliausteliuose įrašytų žodžių linksnius.

1. Steponas akompanavo (Lina) _____.
2. Atleisk (mes) _____ (mes) _____ kaltes.
3. Ar atsilyginai (sodininkas) _____ už rožių pasodinimą?
4. Juozas ir Saulius atstovavo (ateitininkai) _____.
5. Pamotė norėjo atsikratyti (Sigutė) _____.
6. Monika bijojo matematikos (egzaminas) _____.
7. Mokykloje daugėjo (vaikai) _____.
8. Tomas dėkojo (Diana) _____ už dovaną.
9. (Krikščionis) _____ nederą taip elgtis.
10. Amerikiečiai domėjosi (mūsų margučiai) _____.
11. (Kas) _____ užsigardžiuosime?

12. Paskambink (pianinas) _____.
13. Mokytoja sakė, kad (tas) _____, kurie neparuošė pamokų, gresia blogi pažymiai.
14. (Vanda) _____ įkyrėjo elgeta, kuris kasdien pas ją ateidavo.
15. Pirmą kartą nuvažiavęs į stovyklą, vaikas ilgėjosi (namai) _____.
16. (Visos ligos) _____ neįmanoma išvengti.
17. Paklydęs vaikas ieškojo (mama) _____.
18. Petras norėjo atkeršyti (Juozas) _____ už jam padarytą skriaudą.
19. (Tos knygos) _____ galite palikti čia: jos (aš) _____ nekliūva.
20. Mokytojas (mokiniai) _____ liepė perrašyti (diktantas) _____.

85

Pratimas 40

Brūkšnių vietose įrašykite atitinkamus skliausteliuose įrašytų žodžių linksnius.

1. Vaikutis (kopėčios) _____ užlipo iki pat stogo.
2. Vaikai laukė (Kalėdos) _____.
3. Kaimynas mirė (vėžys) _____.
4. Nenoriu (sriuba) _____, noriu (ledai) _____.
5. Netekęs darbo, žmogus nustojo (visas santaupas) _____.
6. Padėk (aš) _____ išvalyti šį kambarį.
7. Virtuvė pakvipo (keptas kumpis) _____.
8. Vaikas (tėvas) _____ nesipriešino.
9. Aš priklausau (Šv. Jono parapija) _____.
10. Mokytojas reikalavo (tyla) _____.
11. Visi rūpinosi (sužeista mergytė) _____.
12. Vaikas susirgo (vėjaraupiai) _____.

13. Jie visi skambina (pianinas) _____.
14. Emilija skundėsi (dantys) _____.
15. (Šeimininkė) _____ pritrūko (bulvės) _____.
16. Paspringau (obuolys) _____.
17. Negalima tarnauti ir (Dievas) _____, ir (velnias) _____.
18. (Aš) _____ teko (pirmasis) _____ atsakinėti.
19. Nuskriaustieji troško (teisybė) _____.
20. Laura vadovavo moksleivių (būrelis) _____.
21. (Kas) _____ tavo dėdė verčiasi?

86

Pratimas 41

Parašykite po sakinį su šiais žodžiais. (Negalima kartoti pavyzdinių sakinių.)

1. apsieiti _____
2. artintis _____
3. atstoti _____
4. atstovauti _____
5. baisėtis _____
6. bendrauti _____
7. bijoti _____
8. bodėtis _____
9. dėkoti _____
10. domėtis _____
11. gailėti _____
12. geisti _____
13. gėrėtis _____
14. gerintis _____
15. įgristi _____

16. grožėtis _____

17. įsakyti _____

87

Pratimas 42

Parašykite po sakinį su šiais žodžiais. (Pavyzdinių sakinių kartoti negalima.)

1. ieškoti _____

2. jodinėti _____

3. kenkti _____

4. klausyti _____

5. konkuruoti _____

6. kovoti _____

7. linkėti _____

8. misti _____

9. naudotis _____

10. netekti _____

11. norėti _____

12. nusibosti _____

13. pageidauti _____

14. pakakti _____

15. pasigesti _____

16. pataikauti _____

17. pavydėti _____

18. pavirsti _____

88

Pratimas 43

Parašykite po sakinį su šiais žodžiais. (Pavyzdinių sakinių kartoti negalima.)

1. prapliupti _____
2. prašyti _____
3. prieštarauti _____
4. priklausyti _____
5. priprasti _____
6. reikėti _____
7. rungtis _____
8. ruoštis _____
9. sektis _____
10. stebėtis _____
11. tapti _____
12. tyčiotis _____
13. tikti _____
14. trokšti _____
15. vadovauti _____
16. vengti _____
17. susižavėti _____

89

II. LIETUVIŲ KALBOS GARSYNAS

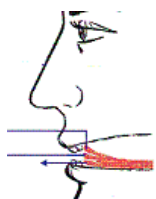
Nors lietuvių kalbos raidynas labai panašus į angliškąjį, raidžių tarimas dažnai skiriasi. Jei lietuvis kai kuriuos garsus taria ne taip, kaip jie lietuvių kalboje turi būti tariami, jo kalba nebėra gryna – jis kalba su akcentu. Suprasdami skirtumus tarp lietuvių ir anglų kalbos garsynų, galėsite savo tarseną patikrinti ir pratintis visus garsus tarti taisyklingai.

90

Štai garsai, kuriuos jaunimas dažnai taria klaidingai.

Balsės ir dvibalsiai

Garsai e, è, ie ir ei dažnai sumaišomi – e ir ei ištariamoms kaip è, è kaip ie, ie kaip è ir pan.

normali vieta

Tariant è, liežuvis pakyla truputį aukščiau negu tariant e.

Garsiai perskaitykite šį sakinį:

Mylėjau mergelę pustrėčių metelių, turėjau pamesti dėl žmonių kalbėlių.

Jame yra 3 è ir 8 e. Ar girdite aiškų skirtumą tarp tų garsų? Paprašykite tėvelių ar mokytojo jums tą sakinį perskaityti ir atidžiai klausykite, kaip jie taria e ir è.

Garsai ie ir ei yra dvibalsiai. Juos tariant, turi girdėtis ir i, ir e.

Garsiai perskaitykite šį sakinį, aiškiai tardami dvibalsius ei ir ie.

Pilies kieme gulėjo keistas peilis.

Balsis o yra grynas. Angliškai jis tiriamas kaip dvibalsis (ou).

Lietuvių kalboje dvibalsio ou nėra. Tariant lietuvišką dvibalsį uo, turi girdėtis ir u, ir o.

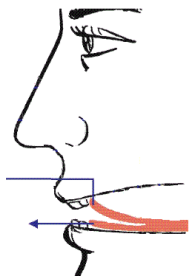
Perskaitykite šiuos sakinius, įsidėmėdami garsų o ir uo tarimą:

Danguolė valgo raudonas uogas.

Morta nusipirko juodos duonos.

Priebalsiai

1. Priebalsiai, kuriuos jaunimas dažnai taria klaidingai, yra t, d, r, kietieji š ir ž ir minkštasis l.

t, d
normali vieta

Lietuvių kalboje tariant t ir d, liežuvis galas turi siekti viršutinius dantis. (Anglų kalboje tuos garsus tariant, liežuvis dantų nesiekia.)

Garsiai perskaitykite šiuos sakinius:

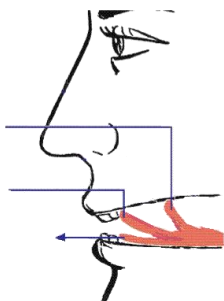
**Tado tėtė turi trejetą triušių.
Danos dėdė drožia dūdele.**

91

Garsas r tariamas skardžiai. Jį tariant, liežuvis turi būti beveik tiesus (neužriestas) ir turi beveik siekti dantis. (Anglų kalboje tariant r, liežuvis užriečiamas ir jo galas siekia vidurį gomurio.)

r - angliškai

r - lietuviškai

normali vieta

Garsiai perskaitykite šiuos sakinius:

Regina rauna ropę.

Vakar Sofija pirkė tris triušius.

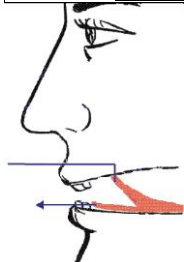
Audrius šįryt atvažiavo traukiniu.

Minkštieji ir kietieji priebalsiai

Lietuvių kalboje visi priebalsiai, išskyrus j, gali būti kieti arba minkšti. (Priebalsis j visuomet yra minkštas.)

Jei priebalsį tariant liežuvio priešakinė dalis pakyla trupučiuką aukščiau prie gomurio, tai priebalsis esti minkštas, kaip l žodyje lėlė. Jei liežuvis nekyla prie gomurio, tai priebalsis esti kietas, kaip l žodyje lapas.

Žodį parašius, minkštą priebalsį visada seka raidė e, ę, ė, i, j ar y, arba skiemuo, kurio pirmoji balsė yra e, ę, ė, i, j ar y. (**Atsiminkite**, kad raidė i, parašyta prieš raides a, ą, o, u ar ū, yra vadinama minkštinamuoju ženkle, nes ji suminkština priebalsį, kurį ji seka.)

minkštas priebalsis

kietas priebalsis

normali vieta

Nors visi priebalsiai gali būti kieti ar minkšti, Amerikos lietuviai dažnai klaidingai taria tik š, ž ir l. Todėl dėmesį ir atkreipsime į tuos garsus.

Išidėmėkite skirtumą tarp kietų š, ž ir l ir tų pačių raidžių minkštų garsų:

<i>Priebalsis</i>	<i>Kietas garsas</i>	<i>Minkštas garsas</i>
š	Šuo garsiai loja.	Šuo pieštuku ištaisys klaidas.
ž	Vaikas žaidė kieme.	Jie mane įžaidė .
l	Žiemą vanduo greit šala .	Atsistok šalia Jono.

92

Pratimas 44

Garsiai perskaitykite šiuos sakinius.

1. Pievoje žydėjo ramunėlės, pienės ir kitos laukinės gėlės.
2. Eglė ištekėjo už žalčio Žilvino ir gyveno jūros dugne.
3. Greit ateis tavo eilė kasti sniegą nuo šaligatvių.
4. Giedrius rankos buvo kietos kaip plienas.
5. Vakarienei gavome pieno, mėsos ir duonos su sviestu.
6. Kasdien matydavome tą keistą žmogų, lėtai einantį pro mūsų kiemą.
7. Naktį mažai temiegojęs, Valdas bažnyčioje pradėjo žiovauti.
8. Justinas mokosi geroje mokykloje.
9. Rytoj važiuosime į tolimą miestą, jeigu diena bus giedra ir nekaršta.
10. Nijolės globojamas vaikas užlipo ant garažo stogo.
11. Tuomet šykštuolis nutarė važiuoti namo.
12. Mano draugė norėjo man dovanoti dviejų tomų istorinį veikalą, bet jai pritrūko pinigų jam nupirkti.
13. Gruodžio tryliką dieną prasidės naujas trimestras lituanistinėje mokykloje.
14. Greitai rieda raudonas ratas.
15. Rita ruošiasi antradienį važiuoti į liaudies drožinių parodą.
16. Tokia salė nėra tinkama šaunių jaunuolių šokiams.
17. Lietuvių liaudies dainos pasižymi lyriškumu, liūdesiu ir simbolizmu.
18. Pasak lietuviško priežodžio, lašas po lašo ir akmenį pratašo.
19. Greit sužėlė žalioji žolė, ir joje pradėjo šokinėti linksmi žiogai.
20. Viktoras buvo pasiruošęs žūti už tėvynę.

Lietuvių kalbos rašyba yra iš esmės fonetinė. Todėl lietuvių raštą labai lengva skaityti. Rašyti taip pat nesunku, bet kartais padaromos klaidos rašant raides c, č, dž, ch, h, e, ia, nosines ir ilgąsias balses bei priebalsius k, g, p, b, t, d, s, z, ž ir š.

94

1. KLAIDOS, RAŠANT RAIDES C, Č, DŽ, CH, H, E, IA

Raidė C

<i>Anglų kalboje</i>	<i>Lietuvių kalboje</i>
Anglų kalboje garso <u>c</u> negalima išreikšti viena raide – reikia rašyti ts.	Lietuvių kalboje <u>ts</u> rašome tik tuose žodžiuose, kurių kitose formose vietoje <u>c</u> girdime <u>t</u> (pvz.: pa <u>ts</u> , pa <u>tį</u> ; a <u>ts</u> inešti, a <u>t</u> nešti); kitais atvejais rašoma <u>c</u> (pvz.: cukrus, organizacija, caras).

Raidė Č

<i>Taisyklė</i>	<i>Pavyzdžiai</i>
Č garsui išreikšti <u>niekada</u> nevartojame raidžių tš ar tj – visada rašome <u>č</u> .	žemaičiai, pačiam, skaičiau, čigonas

Raidės CH ar H

<i>Taisyklė</i>	<i>Pavyzdžiai</i>
<u>Ch</u> yra duslus, o <u>h</u> – skardus. Taip pat neužmirškite, kad raidė <u>h</u> visada tariama.	Ištarkite (ar paprašykite tėvelių ar mokytojo ištarti) žodžius <u>himnas</u> ir <u>choras</u> . Jei atskirsite garsus <u>ch</u> ir <u>h</u> , nedarysite klaidų ir jų rašyboj. Jaustukas <u>o</u> taip ir rašomas, ne <u>oh</u> , kaip anglų kalboje. Jaustukuose <u>och</u> ir <u>ach</u> garsas <u>ch</u> girdimas.

Raidės DZ ir DŽ

<i>Taisyklė</i>	<i>Pavyzdžiai</i>
Garsus <u>dz</u> ir <u>dž</u> visada išreiškiame raidėmis <u>dz</u> ir <u>dž</u> . Atminkite, kad lietuvių kalboje raidė <u>j</u> niekada netariama kaip <u>dž</u> .	dzingul, dzingul dzinguliukai Dzūkija, dzūkai džiazas, džiaušmas, džiūti, džiunglės, javai, jėga, jūra, Jurgis

Raidės E ar Ė

<i>Taisyklė</i>	<i>Pavyzdžiai</i>
-----------------	-------------------

Iš kitų kalbų paimtuose žodžiuose balsis e yra tariamas panašiai kaip mūsų ě, tik trumpiau, bet rašoma <u>e</u> , ne ě.	tema, Amerika, novelė
---	-----------------------

95

Raidė E ir minkštinamasis IA

Raidžių e ir ia tarimas beveik nesiskiria, ir kartais neaišku, ar reikia rašyti e, ar a su minkštinamuoju ženklu (ia).

Šios taisyklės nurodo, kur rašome e, kur ia.

Raidė e rašoma:

	<i>Taisyklė</i>	<i>Pavyzdžiai</i>
1.	Grynai lietuviškų žodžių <u>šaknyse</u> , kur girdisi grynas balsis <u>e</u> po visų priebalsių, išskyrus <u>j</u> Išimtis: po <u>j</u> dažniau rašoma <u>a</u> , bet kartais <u>e</u> : Išimtis: keliuose svetimos kilmės žodžiuose ir po kitų priebalsių rašoma <u>ia</u>	genys, ledas, medus, segti, elgeta, žemas... javai, pajamos ajeras, jeknos aliarmas, pliažas
2.	<u>būtuju laikų vyriškosios giminės dalyvių vardininkų galūnėse</u>	matęs, matydavęs, matę, matydavę...
3.	<u>mažybinių ir maloninių daiktavardžių priesagose</u>	mergelė, vaikelis...
4.	<u>aukštesniojo laipsnio būdvardžių priesagose</u>	aukštesnis, švaresnė...
5.	<u>vietininko galūnėse</u>	tamę senamę name, trijose gerose mokyklose, visuose aukštuosiuose pastatuose...
6.	daiktavardžių <u>vienaskaitos šauksmininko galūnėse</u> , kur girdisi <u>e</u> Išimtis: žodžiai, kurių vienaskaitos kilmininko galūnė yra <u>-os</u>	vaikę, katę, Lionę, Rudiene... ponios, ponią; Dalios, Dalia; marčios, marčia...
7.	veiksmažodžių <u>daugiskaitos pirmojo ir antrojo asmenų galūnėse</u>	einame, einate, ejome, ejote, eidavome, eidavote, eisime...
8.	<u>būtojo kartinio laiko vienaskaitos antrojo asmens galūnėse</u> tų veiksmažodžių, kurių 3-ojo asmens būtojo kartinio laiko galūnė yra <u>ė</u>	jis matė, tu matėi; jis sakė, tu sakėi; ji nešė, tu nešėi...
9.	<u>būdinių galūnėse</u>	bėgte, šaukte, pilte...
10.	šių <u>prieveiksmių galūnėse</u>	kadaise, savaiame, drauge, dviese, trise, keturiese...
11.	šiuose žodžiuose	be, bene, bent, nebe, net, bet, tegu, tegul
12.	<u>dauginių ir kuopinių skaitvardžių priesagose</u>	dveji, dvejios, treji, ketveri, keleri..., dvejetas, trejetas, keletas...

13.	jeigu dar neaišku, ar rašyti <u>e</u> ar <u>ia</u> , žiūrėkite į kitas to žodžio formas, ypač į vienaskaitos kilmininką. Jei ten <u>e</u> arba <u>ė</u> , rašykite <u>e</u> ; o jeigu kitoje žodžio formoje yra <u>o</u> , <u>a</u> ar <u>au</u> , rašykite <u>ia</u> .	katės, katę, katei; geresnės, geresnę, geresnės; kelio, kelias; puik <u>au</u> s, puik <u>ia</u> m; penk <u>io</u> s, penk <u>ia</u> s, penk <u>ia</u> sdešimt...
-----	---	--

Raidės ia (ar ja) rašomos, kai girdisi į e panašus garsas:

	<i>Taisyklė</i>	<i>Pavyzdžiai</i>
1.	<u>būsim</u> ojo <u>laiko</u> <u>dalyvi</u> uose	eis <u>ia</u> s, eis <u>ia</u> nti, žin <u>o</u> s <u>ia</u> s...
2.	<u>sudurtini</u> uose <u>žodžiu</u> ose <u>jungiam</u> ąją balse	puš <u>ia</u> salis, pil <u>ia</u> kalnis, ugn <u>ia</u> gesys...
3.	<u>dvibalsė</u> se <u>su</u> <u>u</u>	li <u>au</u> dis, kri <u>au</u> šė, raš <u>ia</u> , grei <u>č</u> iau, s <u>ia</u> usti...
	Išimtis: tik keliuose iš svetimų kalbų kilusiuose žodžiuose rašoma <u>eu</u>	Europa, reumat <u>as</u> , leukozė
4.	<u>būto</u> jo <u>kartinio</u> <u>laiko</u> vienaskaitos antrojo asmens galūnėse tų veiksmazodžių, kurių 3-ojo asmens būtojo kartinio laiko galūnė yra <u>jo</u>	jis kalbė <u>jo</u> , tu kalbė <u>jai</u> , ji miego <u>jo</u> , tu miego <u>jai</u> ...
5.	<u>esamo</u> jo <u>laiko</u> <u>veiksmazodžiu</u> ose tuoj po žodžio šaknies	šauk <u>ia</u> , šauk <u>ia</u> me, šauk <u>ia</u> te, praus <u>ia</u> , praus <u>ia</u> si...
6.	esamojo laiko <u>padalyvi</u> uose	kel <u>ia</u> nt, praus <u>ia</u> nt, praus <u>ia</u> ntis...
7.	<u>moteriškos</u> <u>giminės</u> esamojo laiko <u>dalyvi</u> uose	kel <u>ia</u> nti, praus <u>ia</u> nti, praus <u>ia</u> nt <u>is</u> , praus <u>ia</u> nt <u>is</u> ...
8.	žodžiuose su <u>priesaga</u> <u>av</u>	važ <u>ia</u> vau, žali <u>av</u> o, vėli <u>av</u> a...
9.	po <u>č</u> ir <u>đž</u> , kurie yra kilę iš <u>t</u> ir <u>d</u>	svet <u>is</u> , sve <u>č</u> ias, sve <u>č</u> iams; šird <u>is</u> , šird <u>ž</u> iai; nak <u>t</u> is, nak <u>č</u> iai
10.	galūnėse tų <u>prieveiksmi</u> ų, kurie baigiasi garsu <u>iai</u>	meil <u>ia</u> i, graž <u>ia</u> i, puik <u>ia</u> i, sald <u>ž</u> iai, ...
11.	<u>aukščiausio</u> jo <u>laipsnio</u> <u>prieveiksmi</u> ų ir būdvardžių galūnėse	graž <u>ia</u> us <u>ia</u> i, graž <u>ia</u> us <u>ia</u> , ger <u>ia</u> us <u>ia</u> i, ger <u>ia</u> us <u>ia</u> , pirm <u>ia</u> us <u>ia</u> i, pirm <u>ia</u> us <u>ia</u> , pirm <u>u</u> č <u>ia</u> us <u>ia</u> ...
12.	žodžiuose galūne <u>-čia</u>	ši <u>č</u> ia, ty <u>č</u> ia, bažny <u>č</u> ia ... ir žodyje šal <u>ia</u>
13.	Žiūrėkite Nr. 13 raidės <u>e</u> rašymo dalyje, šio puslapio viršuje.	kelio, kelias; puik <u>au</u> s, puik <u>ia</u> m; penk <u>io</u> s, penk <u>ia</u> s, penk <u>ia</u> sdešimt...

Pratimas 45

Brūkšnelių vietose įrašykite praleistas raides.

Kadais___, kai jūs dar n___buvot___ gim___, buvo graži ir laiminga šalis. Toj___ šalyj___ gyv___no labai turtingi žmon___s: k___kvienas tur___jo raktą, kuriuo gal___davo atrakinti įvair___s did___l___s ir mažas turtų skryn___s. Maži vaik___l___i tur___jo mažus rakt___lius, kur___is rakindavo mažyt___s skryn___l___s, did___sni – did___snius, suaugus___ji – pačius didž___usius.

B___t šalį pav___rgė pikti priešai. Kai kurie gyventoj___ nuo priešų pab___go, su savimi išsiv___ždami ir dalį skrynių b___i raktų. Pradžioj___ visi išsiv___i naudojosi atsiv___žtu turtu ir jį didinosi. Jų vaikai, kiek paūgėj___, maldaut___ maldaudavo tėv___lius ir jiems padirbti rakt___lių.

B___t okupacij___ užsit___sė: praėjo m___tai, praėjo dv___ji, praėjo ištisi d___šimtmeč___i, o priešas vis t___b___laikė šalį surakin___s v___rgijos panč___s. Atsirado išsiv___, kurie n___b___v___rtino savo atsiv___žto turto, kurie r___č___u ir reč___b___lankydamo skryn___s. Vaikai rakt___lius taip r___tai b___vartodavo, kad jie aprūdijo ir sunk___i b___rakino skryn___l___s. Tėvai kartais taip su vaikais kalbėdavo:

- Vaik___, kur padėj___ savo rakt___lį? Gal jau pam___t___i?
- Nepam___č___u, t___b___turiu. Bet jis surūdij___s ir n___b___žiba.
- Pasiimk jį ir važiuokim___ turto atsiv___ti. Dvies___ bus smag___u važiuoti.
- N___noriu. Mano draugas žaidž___ su nauj___s brang___s žaislais. Ir aš kartu žaisiu.

98

– Tu ir pra___tą kartą su manimi nevaž___vai. Atrodo, kad tyč___ išsigalvoj___ pasiteisinimą pasilikti nam___.

– Mano rakt___lis taip surūdij___s, kad juo b___veik n___b___galima skrynios atrakinti. Nes___n___i bandž___u: pus___dienos vargau. Tai ir nutar___u, kad nev___rta taip sunk___i dirbti. O didžiojoj___ skrynioj___, kur___tu atsirakinsi, vaikiškų dalykų nėra.

Taip tėvas ir vėl išk___l___vo vienišas ir nuliūd___s: jam atrodė, kad ir m___dž___i graž___u žaliuodavo, ir paukšč___i linksm___u čiułbėdavo, kai jo sūn___lis su juo vykdavo.

Tiesa, ne visi vaikai savo raktus taip apleido. Kai kurie juos didžiai vertino, puikiai užlaikė, beaugdami keitė didesnius ir sakėsi sulauks dienos, kai turės pačius didžius raktus ir daug turto. Bet tokių buvo nedaug. Jiems besidžiuojant paveldėtoju turtu, jų draugai savo raktus užmiršo ar net pametė.

O jų tėvynėj priešas stengėsi raktus ir skrynius iš gyventojų atimti ir paslėpti arba sunaikinti.

Kai priešas pagal u buvo nugalėtas, dalis turto jau buvo žuvusi: jis dingo, nes žmonės nebūjstę skrynių atrakinti.

Kaip manot, ką šioje alegorijoje simbolizuoja turtai ir raktai?

99

2. NOSINĖS BALSĖS

Šias taisykles išmokę, nedarysite klaidų, rašydami nosines balses. Nosinės balsės rašomos:

	<i>Taisyklė</i>	<i>Pavyzdžiai</i>
1.	<p><u>vienaskaitos galininko</u> (atsako į klausimą <u>ką?</u>) galūnėse. Įvardžiutinių žodžių abiejų galūnių balsės nosinės.</p> <p>Išimtys. Nosinės <u>nerašomos</u>:</p> <p>a) žodžiuose <u>mane, tave, save</u></p> <p>b) <u>niekatrosios</u> (bevardės) <u>giminės</u> žodžių galininkuose</p> <p>c) šių kiekių skaitvardžių ir įvardžio galininkuose</p> <p>Pastaba. Nosinės rašomos šiuose vienaskaitos kilmininkuose: <u>manęs, tavęs, savęs</u>.</p>	<p>Mačiau tik vieną tokį gražų arklį. Gražiąją vasarą praleidau namie. Savaitės septintąją dieną švenčiame.</p> <p>Aš tave myliu. Aš jam gerą dariau. Pajutau kažką paslaptinę. Jis visą supranta. Antrą vertus ... <u>vienuolika, dvylika, ..., devyniolika, keliolika</u></p> <p>Vakar tavęs nemačiau.</p>
2.	<p><u>daugiskaitos kilmininko</u> (atsako į klausimą <u>ko?</u>) galūnėse įvardžiutiniuose žodžiuose abiejų galūnių balsės nosinės</p>	<p>Nemačiau tų dviejų brangių žiedų. Neskink tų puikiųjų raudonųjų gėlių.</p>
3.	<p><u>moteriškos giminės įvardžiutinių žodžių pirmojoje galūnėje</u> vienaskaitos įnagininko (atsako į klausimą <u>kuo?</u>) ir daugiskaitos galininko (ką?) linksniuose</p>	<p>Šokau su ta gražiąja, linksmąja mergaite. Nuskyniau tas gražiasias, baltąsias lelijas.</p>

4.	vyriškosios giminės veikiamųjų dalyvių vardininkų galūnėse	esąs, buvęs, būdavo, būsiąs, esą, buve, būdavo, būsią...
5.	tariamąsios nuosakos trečiojo asmens veiksmažodžių galūnėse	eitų, norėtų, praustų, praustųsi ...
6.	prieveiksmiuose, sudarytuose iš <u>nutrupėjusių galininkų</u>	anąkart, šįryt, šiąnakt...
7.	žodžiuose, kuriuose priešdėlis <u>su-</u> pasikeitęs į <u>sa-</u>	suvokti, sąvoka; susiūti, sąsiuvinis; suskristi, sąskrydis...
	Jeigu <u>su-</u> pasikeičia į <u>san-</u> ar <u>sam-</u> , nosinės nėra.	suburti, sambūris; sutikti, santaika...
	Pastaba. Šių žodžių nemaišykite su žodžiais, kuriuose <u>sa</u> yra ne priešdėlis, o šaknies dalis.	savaitė, savo, savininkas...

100

8.	žodžiuose su priešdėliu <u>į</u>	įkristi, įvykis, įžanga...	
	Pastaba. Žodžiuose <u>ypač</u> ir <u>ypatingas</u> <u>y</u> yra šaknies dalis, ne priešdėlis.		
9.	žodžių šaknyse <u>ilgose</u> balsėse prieš <u>s</u> , kai jų kaitomosiose lytyse atsiranda mišrieji dvibalsiai <u>an</u> , <u>en</u> , <u>in</u> , <u>un</u>	galąsti, galąstuvas, galando; kąsti, kąsnis, kanda; bręsti, brendo; kęsti, kenčia; skęsti, skendo; spęsti, sprendžia; švęsti, švenčia; lįsti, lenda; mįslė, minti; grįsti, grindžia; pažįsta, pažinti; siųsti, siunčia; skųsti, skundžia...	
10.	žodžių šaknyse <u>ilgose</u> balsėse <u>a</u> , <u>e</u> , <u>i</u> prieš <u>s</u> , <u>š</u> , ar <u>ž</u> , kai tos balsės tarpusavy kaitaliojasi	drąsa, drįsti; gražinti, graža, grįžti; gręžti, gražtas; rąstas, ręsti	ražytis, rėžtis; spęsti, spąstai; tęsti; tąsa, tįsti; tręšti, trąšos
11.	šių žodžių šaknyse	ąsa, ąsotis, ąžuolas, ąsta, ąstelė, lęšis, Kęstutis, mąstyti, vąšas, žąsis	
12.	šių žodžių šaknyse nosinės balsės rašomos <u>tik esamojo laiko</u> veiksmažodžiuose, dalyviuose ir padalyviuose	šąla, sąla, bąla, gęsta, tręšta, šąšta šąlu, šąli, šąla, šąlame, šąlate, šąlas, šąlantis, šąlančio, šąlanti, šąlančios, šąlant...	
	Pastaba. Yra 24 tokie veiksmažodžiai, bet dažniau vartojami tik šie šeši.		

		bet šalau, šalai, šalo, sušalęs, šaldamas...
--	--	--

101

Pratimas 46

Brūkšnelių vietose įrašykite praleistas raides.

Jonuko mam__tė ruošėsi Moter__s__jungos pobūviui, kuris turėjo t__dien__v__kti jų namuos__. Ji kepė dvi ž__sis ir daug__b__p__ragaič__, gėrimus p__lė į __sočius ir dengė stal__nauj__j__stalties__.

Susk__mbėjus dur__skamb__čiui, Jonukas dur__s atidarė ir atsilankius__i kaim__n__i taip pasakė:

– Mama sakė, kad j__gu ateit__ta plepi kaim__nė, jai turiu pasak__t__, kad mamos nėr nam__.

Taip pasak__s, Jonukas gr__žo į virtuv__, suv__lgė riek__d__nos su skan__j__uogien__, nupiešė p__veiksliuk__savo nauj__m__s__siuvvinyj__, išbėg__s į kiem__pažaidė po didžiuoj__žuol__ir pradėjo laukti mam__tės viešn__.

Kai moter__s pr__dėjo rinktis, mam__tė Jonuk__papr__šė joms padėt__pasikabint__apsiaustus.

Padėj__s pakabint__vienuolik__apsiaust__, Jonukas jau b__vo pradėj__s nuobodž__uti, kai atėjo mamos ger__paž__stam__, pon__Baltruviene. Jai parod__s, kur p__sikabint__apsiaust__, Jonukas atidžiai ją st__bėjo, o paskui, nusimin__s pribėgo prie mam__tės ir j__i pasisk__ndė:

– Sak__i, kad pon__Baltruviene, pam__čiusi tavo nauj__s kailinius, iš pav__do pažaliuos. O iš tikr__j__ji nė kiek nepažal__vo, nors savo apsiaust__pakabino prie pat tav__j__kailin__.

Tai išgird__si, mam__tė labai sup__ko ir Jonukui liepė eiti į miegam__j__kambar__antr__j__me aukšt__ir ten b__ti, kol viešnios išeis. Tada galės__s pav__lg__ti. Ji sakė:

– Dabar dėl tav__s man__visi pajuoks. Ką aš tau bepasakau, tu vis nesupr__nti ir padarai ar pasakai ką kvail__.

Jonukui greit nusibodo virš__j__b__ti, ir jis t__kiai gr__žo į apač__, nors mam__tė jį buvo gr__sinusi nubausti, j__gu jis nulips__s žem__n be jos leid__mo. __ėj__s į sveč__kambar__, Jonukas atsisėdo kamp__ir stebėjo linksm__s__s viešn__s, kurios jau baigė valg__t__. Kai mam__tė visoms s__lė pasiimti dar po p__ragait__, pon__Juškienė atsik__lbinėjo, sak__dama:

– Ač___, pon___, aš jau tr___s suv___lgiau.

Jonukas, bijodamas kad jam gal___nebelikt___ t___gardž___j___p___ragaiči___, staiga sušuko:

– Mam___t___, jį ne tr___s, o keturis jau suv___lgė!

102

3. PRIEBALSIŲ SUPANAŠĖJIMAS

k ar g, p ar b, s ar z, š ar ž, t ar d

<i>Taisyklės</i>	<i>Pavyzdžiai</i>
Jeigu neaišku, ar rašyti <u>k</u> ar <u>g</u> , <u>p</u> ar <u>b</u> , <u>s</u> ar <u>z</u> , <u>š</u> ar <u>ž</u> , <u>t</u> ar <u>d</u> , reikia žodį taip pakeisti, kad priebalsis atsirastų prieš balsį	rū <u>k</u> ti – rū <u>k</u> o, rū <u>g</u> ti – rū <u>g</u> o, dir <u>b</u> ti – dir <u>b</u> o, sir <u>p</u> ti – sir <u>p</u> o, zy <u>z</u> ti – zy <u>z</u> ia, ka <u>š</u> damas – ka <u>š</u> a, u <u>ž</u> šalti – u <u>ž</u> ušalti, o <u>š</u> damas – o <u>š</u> ia, rė <u>ž</u> damas, rė <u>ž</u> ti – rė <u>ž</u> ia, at <u>d</u> aras – at <u>d</u> aryti ...
Jeigu neaišku, ar prieš <u>č</u> rašyti <u>s</u> ar <u>š</u> , žodį reikia taip pakeisti, kad po <u>s</u> ar <u>š</u> nebebūtų <u>č</u> .	skai <u>š</u> čiai – skai <u>s</u> tus, vi <u>š</u> čiukas – vi <u>s</u> ta
Panašiai nustatoma, ar prieš <u>dž</u> rašyti <u>z</u> ar <u>ž</u> .	vab <u>z</u> džiai – vab <u>z</u> dys, pavy <u>z</u> džiui – pavy <u>z</u> dys, kreg <u>ž</u> džiukas – kreg <u>ž</u> dė, straz <u>d</u> žiukas – straz <u>d</u> as

Raidės j rašymas

<i>Taisyklės</i>	<i>Pavyzdžiai</i>
Priebalsė j dažniausiai rašoma pagal tarimą.	juok <u>t</u> is, javai, bijo <u>t</u> i, pajū <u>r</u> is, nauj <u>i</u> ena
Priebalsė j rašoma <u>sutrupėjusių vienaskaitos vietininkų galūnėse</u> .	žalioj eglė <u>j</u> (žalioje eglėje), anoj pusė <u>j</u> (anoje pusėje), vidu <u>j</u> (viduje) ir žodis tuo <u>j</u> (iš tuojau)
Priebalsė j iš tradicijos <u>nerašoma prieš ie</u> lietuviškų žodžių šaknies pradžioje, nors tariamas pridėtinis priebalsis j.	ie <u>š</u> koti, paie <u>š</u> koti, ie <u>š</u> mas, iev <u>a</u>
Išimty s – j rašoma įvardžiuose <u>jie, jiems</u> ir kai kuriuose tikriniuose varduose	Jies <u>i</u> a, Jiezn <u>a</u> s
20-ojo šimtmečio pabaigoje priebalsė j pradėta rašyti šiuose žodžiuose: <u>pjauti, spjauti</u>	pjau <u>t</u> uvas, pjausn <u>y</u> s, pjaust <u>y</u> ti, rugpjū <u>t</u> is, pjuven <u>o</u> s, spjau <u>d</u> yti, spjau <u>d</u> yklė, bjaurybė, bjur <u>t</u> i, bjaur <u>i</u> ti

ir bjaurus bei visuose iš jų sudarytuose žodžiuose.	
Priebalsė į paprastai nerašoma nelietuviškos kilmės žodžiuose tarp balsių, kurių viena yra i , nors priebalsis į čia dažnai tariamas.	amoniakas, biliardai, patriotas, pacientas, stadionas, legionas, batalionas
Tačiau yra išimčių, kur j rašoma:	fortepijonas, valerijonas, milijonas, milijardas, brevijorius, alijošius, Kristijonas, radijas, anijonas

103

Pratimas 47

Brūkšnelių vietose įrašykite praleistas raides.

1. Ač__ už pas__lymą pave__ti, bet aš mė__tu vaik__čioti pė__čias.
2. Gamtos mokytojui dau__ rūpe__čių sukėlė vi__čiukų perėjimas.
3. – Kur padėjai tu__č__sias lėkštes? – rū__čiai paklausė __patingai pavarg__s šeimininkas.
4. Atrodo, kad vaikėzas išdau__ krautuvės vitrin__, pavo__s ten išstatytą apyrank__ ir greit pabė__s.
5. Jeigu pardavėja neatrodyt__ taip u__siėmusi, paklau__čiau, kiek kainuoja ta skai__čiai žal__striukė.
6. Mamytė su jauniaus__j__ dukrele laukė tėvelio, ilgai negr__tančio iš dėdės dir__tuvės, kur jis buvo išėj__s gr__žinti pasiskolinto p__ūklo.
7. Dukrel__, kodėl ank__čiau neparėj__i namo?
8. Vaikai, nuli__dę sniego pilį, bijojo, kad ji gali greit sutir__ti.
9. Atidžiai klausydamas, šūkio a__garsį gali i__gir__ti kelis kartus.
10. Mė__dama me__ti, Aušra net atostogų vy__dama pasiėmė siūlus ir virbalus.
11. Kre__dės dy__stančias gėles apsaugojo nuo visokių vab__džių.
12. Ka__damas duobes medeliams sodinti, žmogus pajuto, kad jo rankos pradeda stin__ti.
13. Šią seną suknelę i__me__čiau, jei nebijočiau, kad mamytė gali u__py__ti.
14. Žirkklėmis kir__dami žolę pievos pakraštyj__, radome skru__džių li__dą.
15. Mamytė Živilę pamokė, kaip reikės solistei prise__ti gėl__ir s__enoje gražiai nusilen__ti.
16. Sir__damas sloga, sen__lis pradėjo labai greit pavar__ti.
17. Lėkštes ir žvakės reikėjo ve__ti a__argiai, kad lėkštės nesudu__tų ir žvakės nesulū__tų.

18. Nemaniau, kad gali taip at__itikti: niekas nenori __andidatuoti į mūsų __orpora__ijos valdybą.
19. 19-ajame amžiuje dar nebuvo __omuni__mo. Rusiją tada valdė __aras, ir ten buvo __apitalistinė santvarka.
20. Šiandien b__aurus oras: puč__ šaltas vėjas, sninga šla__driba.

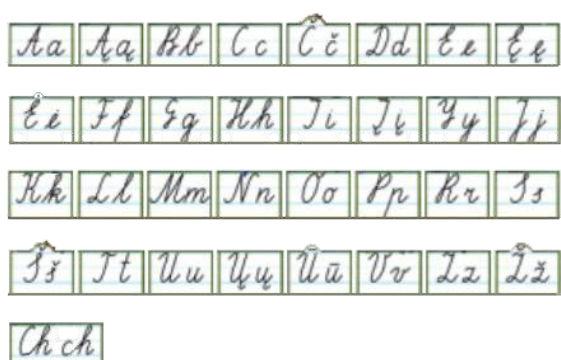

104

4. RANKRAŠTINIS RAIDYNAS

Kai kurių lietuviškų raidžių rašyba kiek skiriasi nuo angliškujų, bet dažniausiai skirtumai tokie nedideli, kad Lietuvoje gyvenantieji lietuviai lengvai pažintų angliškai parašytas raides. Tik z, ž ir ĩ smarkiau skiriasi. Tas raides lietuviškuose raštuose reikia rašyti lietuviškai.

Štai visas lietuvių kalbos rankraštinis raidynas:

Naudojant **Monotype Corsiva** šriftą kompiuteryje, galite rasti panašiausias rankraštines raides. Neradome nė vieno, kuris tiksliai tai atliktų. Šis šriftas yra automatiškai įkeltas į Windows terpę.

A a A a B b C c Č č D d E e E e E e F f G g
H h I i I i Y y J j K k L l M m N n O o
P p R r S s S š T t U u U u U ū V v Z z Ž ž

Commented [DL1]: pastaba maketuotojui: mano kompiuteris nors ir turi Monotype Corsiva, Č ė neverčia, palieka Combria...

Šie šriftai, kurie automatiškai įvedami į Windows terpę, turi visą lietuvišką raidyną:

Ariel (visi)	Century	Gabriola	Monotype Corsiva	Segoe Script
Arimo	Comic Sans MS	Garamond	MS Mincho	Sylfaen
Bookman Old Style	Constantia	Georgia	MS PGothic	Sitka (visi)
Calibri	Corbel	Haettenschweiler	MS Ref. Sans Serif	Tahoma
Cambria	Courier New	Yu (visi)	MS UI Gothic	Times New Roman
Candara	DejaVu Sans (visi)	Microsoft YaHei	Palatino Linotype	Trebuchet MS
Cansolas	Franklin Gothic Book	Microsoft PhagsPa	Segoe Print	Verdana

Šioje svetainėje nemokamai galite gauti daug kitų lietuviškų šriftų, bet nė vienas iš jų visų teisingai parašytų rankraštinų raidžių neturi.

https://www.33.lt/straipsniai/lietuviski_sriftai_arba_fontai.php

105

Pratimas 48

Ranka perrašykite šiuos sakinius.

1. Į kiemą įžengė žilabarzdis žynys.

2. Irenos darželyje pražydo jazminai ir rožės.

3. Žvaigždės Indijos danguje žėrėte žėrėjo.

4. Žiaurus žmogžudys nužudė Ievos žentą.

5. Ar žinai, kur žiemą žaliuoja žolynai ir žydi gražiausi žiedai?

6. Ingrida mezgė megztuką, o Irena važiavo į bažnyčią.

7. Izabelė gruodžio mėnesį davė skautės įžodį.

8. Išdininko mažasis sūnus žaidė su savo žaislais.

9. Ir Eglė pažadėjo tekėti už žalčio Žilvino.

10. Inžinierius liepė mažiausiu grąžtu išgręžti skylutę geležinėje sijoje.

106

5. DIDŽIŲJŲ RAIDŽIŲ VARTOJIMAS

Lietuvių kalboje vartojama mažiau didžiųjų raidžių negu anglų kalboje. Štai žodžiai, kurie anglų kalboje prasideda didžiosiomis raidėmis, o lietuvių kalboje – mažosiomis:

	<i>Skirtumas nuo anglų</i>	<i>Pavyzdžiai</i>
1.	savaitės dienų pavadinimai	pirmadienis, antradienis ...
2.	mėnesių pavadinimai	sausis, vasaris ...
3.	bendriniai daiktavardžiai, būdvardžiai ir prieviksmai, padaryti iš valstybių pavadinimų	lietuvis, lietuvybė, vokiškas, angliškai ...
4.	antrasis ir visi sekantieji žodžiai knygų ir kitų veikalų pavadinimuose	„Dainavos šalies senų žmonių padavimai“
5.	žodžiai, nurodą giminystę ar profesiją	tėvelis, mama, teta Ona, dėdė Jonas, senelis Urbonas, kun. Mačiulis, prof. Baltrus, dr. Butkys ...
6.	žodis <u>gatvė</u> adresuose	Gyvenau Vaižganto gatvėje.
7.	žodis <u>aš</u>	
8.	šie žodžiai ir jų santrumpos	ponas, ponia, panelė p. Juškys, p. Juškienė, p. Juškytė, p. p. Juškiai
9.	žodis <u>šventas</u>	šventas Petras, šv. Ona ...

107

Pratimas 49

Išverskite šiuos sakinius į lietuvių kalbą.

1. We're going downtown Wednesday after school.

2. I'm reading a Lithuanian book called "Under the Thatched Roof".

3. My little brother asked Uncle Algirdas if he can speak German.

4. We moved here from Sixty-eighth Street in July.

5. Do you know where I was last Tuesday?

6. Our pastor, Father Juškys, often reminds us that we Lithuanians should speak to one another in Lithuanian.

7. Tell Mother that Aunt Regina will be coming over to our house on Christmas.

8. My sister is talking on the phone to Grandma Balčiūnienė – she's Dad's mother.

9. Let's ask Miss Jurkus to go to the picnic with us next Saturday.

10. I pray to St. George and St. Catherine every week.

Taškas, klaustukas, šauktukas, kabliataškis, daugtaškis ir skliausteliai vartojami vienodai abiejose kalbose.

109

Kablelis

Kablelio vartoseną lietuvių ir anglų kalbose šiek tiek skiriasi.

1) Skiriant vienaarūšes sakinio dalis, lietuvių kalboje dvi paskutinės dalys neskiriamos, jeigu jos sujungtos jungtukais ir, bei, ar, arba. Anglų kalboje jos dažnai skiriamos.

<i>Angliškai</i>	<i>Lietuviškai</i>
<i>We got cake, ice cream, and candy.</i>	Gavome pyrago, ledų ir saldainių.
<i>Call John, Andrew, or Mike.</i>	Pašauk Joną, Andrių ar Miką.

Tačiau, jeigu tas pats jungtukas pasikartoja kelis kartus, reikia kablelių prieš visus jungtukus, išskyrus pirmąjį.

Valgėme ir sriubos, ir mėsos, ir daržovių. Arba suplauk indus, arba išnešk šiukšles. Pavargęs vaikas nenorėjo nei šokti, nei dainuoti.
--

2) Lietuvių kalboje dedame kablelį prieš jungtukus bet, o, tačiau, nors.

3) Paprastos aplinkybės lietuvių kalboje neskiriamos, o anglų kalboje dažnai skiriamos. Tikslinamosios aplinkybės (kai viena aplinkybė tikslina ar aiškina kitą) abiejose kalbose skiriamos kableliais.

<i>Angliškai</i>	<i>Lietuviškai</i>
<i>Later on, we went to the dance.</i>	Vėliau vykome į šokius.
<i>Ankstyvą pavasarį, dar prieš Velykas, nusiautė viesulas.</i>	

4) Lietuvių kalboje šalutiniai sakiniai (subordinate clauses) skiriami nuo pagrindinių sakinių (independent clauses) ir nuo kitų šalutinių sakinių. Anglų kalboje tokie sakiniai dažnai neskiriami.

<i>Angliškai</i>	<i>Lietuviškai</i>
<i>I like that bike because it is blue.</i>	Man patinka tas dviratis, nes jis yra mėlynas.
<i>I'll buy a new camera when I find one that I like.</i>	Nusipirksiu naują fotoaparata, kai rasiu tokį, kuris man patiks.

110

Išimtis. Vienarūšiai šalutiniai sakiniai sujungti jungtukais ir, bei, ar neskiriami.

Manau, kad mama pyks ir tėtė bars.

Vienas nuo kito nepriklausomi pagrindiniai sakiniai dažniausiai taip pat skiriami kableliais.

Jeigu pagrindiniai sakiniai yra sujungti jungtukais ir, bei, ar, arba, jie kableliais skiriami arba neskiriami, atsižvelgiant į prasmę ir intonaciją.

5) Įterptiniai žodžiai ir posakiai (parenthetical expressions) abiejose kalbose vieni skiriami, kiti neskiriami.

<i>Šie žodžiai yra skiriami kableliais</i>	<i>Šie žodžiai paprastai nelaikomi įterptiniais ir neskiriami</i>
pavyzdžiui, žinom, aišku, beje, be to, be abejo, deja, tarp kitko, mano nuomone, anot jo, pasak jo, pagal jį, sako, priešingai, ko gero, rodos, vadinasi, tiesa, svarbiausia, vienu žodžiu, šiaip ar taip, iš vienos pusės ... iš kitos pusės, viena ... antra ... trečia, atsiprašant, atvirai šnekant, tiesą pasakius, kita vertus, po galais, po šimts pypkių ir kiti panašios reikšmės žodžiai	iš tiesų, iš tikro, iš tikrųjų, iš viso, greičiausiai, tikriausiai, paprastai, apskritai, anaip tol, pagaliau, galų gale, esą, rasi, berods, maždaug, galbūt, turbūt, taigi, mat, gal, juk, štai, tartum, vis dėlto, vargu, tuo tarpu, toli gražu
Pastaba. Kai kurių žodelių intonacija gyvoje kalboje keičiasi, tai ir kalbininkų sudaromi išskiriamų įterptinių žodžių sąrašai laikas nuo laiko keičiasi.	

Įterptiniai sakiniai dažniausiai skiriami brūkšniais.	Per mano brolio vestuves – tada dar gyvenome Kaune – pabroliai šoko man nematytą šokį.
--	--

6) Lietuvių kalboje kableliu neskiriamas vardas nuo prieš jį parašytos pavardės. Anglų kalboje – skiriamas.

Brazdžionis Bernardas	<i>Smith, Anthony</i>
-----------------------	-----------------------

7) Lietuvių kalboje laiškuose kreipinys skiriamas šauktuku arba kableliu, ne dvitaškiu.

<i>Dear Mrs. Smith:</i>	Gerb. p. Šuky,	Miela Audrone!
-------------------------	----------------	----------------

Pratimas 50

Sudėkite visus reikalingus kablelius.

Vieną gražų pavasario rytą Auksė Bronė ir Stasė ėjo į mokyklą. Jos nešėsi ne vien knygas bet ir teniso raketes su sviedinukais nes jų klasė ruošėsi žaisti tenisą per kūno kultūros pamoką.

Eidamos pro parką mergaitės pastebėjo kad teniso aikštelė visai tuščia ir nutarė kelias minutes pažaisti. Žaisti buvo taip smagu kad jos nė nepastebėjo kaip prabėgo geras pusvalandis. Mat tai buvo pirmasis tikrai šiltas pavasario rytas.

Pastebėjusios kad jau labai vėlu mergaitės išsigando. Kaip mokytoja jas nubaūs? Kas bus jei praneš tėvams? Kaip būtų galima pasiaiškinti? Mergaitėms besitariant praėjo dar kelios minutės. Deja jos jokio pasiteisinimo neišgalvojo. Staiga Bronė nušvito ir tarė:

– Jau žinau! Pasakykime kad pakeliui į mokyklą mus užpuolė didelis šuo ir įplėšė Auksės suknelę. Tai ji turėjo grįžti persirengti. O juk visi žino kad Auksė labai bijo šunų. Todėl mes abi nutarėme ją palydėti.

Tiesa, mergaitės labai nenorėjo meluoti; tačiau kitos išeities nematė nes jos labai bijojo ir mokytojos ir tėvų.

Joms tik įėjus į klasę ir pradėjus aiškintis suskambėjo skambutis: pirmoji pamoka pasibaigė ir kiti mokiniai išėjo į kiemą pertraukai. Mokytoja išklausiusi mergaičių pasiaiškinimą rimtai pasakė:

– Jei sakote teisybę negaliu jūsų bausti nes draugui padėti nelaimėje yra kilnu. Prašau sėsti ir atsiversti sąsiuvinius.

Mergaitės susėdo ir pasiruošė rašyti o mokytoja pasakė kad joms reikės raštu atsakyti į du klausimus. Mergaitėms žinoma buvo neaišku ko mokytoja gali klausti.

Pagaliam mokytoja tarė:

– Prašau šio trumpučio rašomojo darbo metu nekalbėti ir nesidairyti. Parašykite kokio plauko (spalvos) buvo Auksę užpuolęs šuo ir kokios spalvos suknelę jis įplėšė.

112

Dvitaškis

1) Lietuvių kalboje dvitaškiu skiriami aiškinamieji ir priežastiniai paremiamieji sakiniai, jei nesujungti jungtukais. (Anglų kalboje tokia skyryba labai retai tvartojama.)

Mergaitė buvo sveika: visą žiemą tik vieną dieną tesirgo.

Vilnonė medžiaga man patinka: ji šilta ir nesiglamžo.

2) Lietuvių kalboje dvitaškiu yra atskiriami rašytojo žodžiai nuo po jų einančios tiesioginės kalbos ar personažo minties. (Anglų kalboje šiuo atveju vartojamas kablelis.)

Jonas tarė: „Susitikime sode po vakarienės.“
Jis pagalvojo: „Čia būtų gera gyventi.“
Motina prabilo: – Reikėtų paklausti Algį, ką jis mieste girdėjo.

3) Abiejose kalbose dvitaškis yra dedamas prieš išskaičiuojamąją tos pačios rūšies sakinio dalių eilę.

Pirmoje klasėje daug išmokstame: skaityti, rašyti, skaičiuoti, dainuoti.
--

113

Brūkšnys

1) Kur anglų kalboje vartojamas brūkšnys, ten jį galima vartoti ir lietuvių kalboje:

a)	tarp pagrindinio ir šalutinio sakinio ar tarp dviejų sakinių sudėtiniame sakinyje, jei jie nesujungti jungtuku,	Nori pamatyti šiaurės pašvaistę – važiuk į Norvegiją. Danutė šokdavo – Elytė dainuodavo.
b)	įterptiniams sakiniams išskirti,	Per mano brolio vestuves – tada dar gyvenome Kaune – pabroliai šoko man nematytą šokį.
c)	ilgesniam priedėliui išskirti.	Mano kaimynė – pasaulyje išgarsėjusi mokslininkė – anksti gula ir anksti keliasi.

2) Lietuvių kalboje tiesioginė kalba dažniausiai išskiriama brūkšniais. (Anglų kalboje tiesioginė kalba visada skiriama kabutėmis.)

Jei tiesioginės kalbos sakinyje pradedamas iš naujosios eilutės, visada vartojame brūkšnį, ne kabutes.	– Tu, Jonai, važiuk į miestą, – tarė tėvas, – o aš liksiu čia.
	– Ką aš veiksiu mieste?

3) Jei įterptinis sakinyje įterptas ten, kur turi būti kablelis, jis išskiriamas kableliais su brūkšniais. (Anglų kalboje vartojami brūkšniai be kablelių.)

Kai pamačiau Jurgį Bostone, – jis gyvena Londone, – labai nustebau.

4) Kai tarp veiksnio ir tarinio daroma ilgesnė pauzė, juos galima skirti brūkšniu.

Palanga – tai gražiausias Lietuvos kurortas.
--

114

Pratimas 51

Sudėkite visus reikalingus skyrybos ženklus.

Gerb p Mokytojau

Dažnai prisimenu tuos metus kai Jūs buvote mano aštunto skyriaus mokytojas Tada Jūs daug ką mums aiškinauote bet mes toli gražu ne visa supratome Tuo metu mes jauni išdykėliai net klausyti nevisada norėdavome o Jūs su mumis taip rimtai kalbėdavote

Atsimenu kartą vienas mano klasės draugas nusiskundė kad literatūros mokslas yra labai nuobodus Jūs tada ėmėte aiškinti kad literatūra tai įdomiausias mokslas Jūs taip aiškinote

Literatūrinis veikalas gali netikti skaitytojo amžiui jis gali būti per vaikiškas arba jo mintis gali būti per gili nesubrendusiam jaunuoliui sunkiai suprantama Bet apskritai literatūra yra labai įdomi Juk tiktai literatūros dėka mes galime su Kristumi vaikščioti Jeruzalės gatvėmis su Vytautu kovoti Žalgiryje su tarpukario nepriklausomos Lietuvos jaunimu linksmintis vakarėliuose su protėviais pajusti tremties siaubą su tauta stovėti Baltijos kelyje Literatūros dėka galime pajusti atsiskyrėlio vienišumą žmogžudžio kerštą našlaičio nerimą Literatūra mums padeda pažinti pasaulį ir suprasti pačius save

Man buvo neaišku kaip skaitymas apie kitus gali padėti žmogui suprasti save Turbūt tik dabar berašydamas teminį darbą apie žmogaus santykius su Dievu lietuvių literatūroje aš Jūsų žodžius supratau Besimokydami tautosaką įsigilinome į lietuvių būdą Skaitydami mums parinktus Donelaičio Maironio Krėvės Mykolaičio-Putino Škėmos Pūkelevičiūtės ir kelių dabar Lietuvoje rašančių rašytojų kūrinius artimai susijusius su lietuvių tikėjimu bei pasaulėžiūra vėl aptarėme bendrus lietuvių pasaulėžiūros bruožus Tada buvo lengviau suprasti 20-ojo ir šio 21-ojo amžiaus įvykius apie kuriuos mokėmės istorijos pamokose Tuo pačiu pradėjau geriau suprasti savo tėvus senelius kitus gimines ir gal pats save.

Esu Jums dėkingas nes Jūs pirmas mane sudominote rimta literatūra Ateinančiais metais Jūsų klasėje sėdės mano broliukas toks pat padauža koks ir aš kadaise buvau kuris literatūra mažai tesidomi Prašau ir jam atverti duris į stebuklingąjį knygų pasaulį

Su gilia pagarba
Saulius Varnaitis

115

V . ŽODYNAS

Kai lietuviui pritrūksta lietuviškų žodžių, jis pradeda vartoti svetimų kalbų žodžius, prie kurių prilipdomos lietuviškos galūnės, maišyti dvi kalbas arba iš viso vengti kalbėti lietuviškai.

Lietuvių kalba yra žodinga: ja galima išreikšti sudėtingiausias mintis. Bet niekas negimsta mokėdamas tuos žodžius; juos reikia begyvenant išmokti. Kuo vyresnis asmuo, tuo daugiau žodžių jis turėtų mokėti. Vyresniųjų klasių mokiniai turi išmokti ypatingai daug naujų žodžių, nes šiuo brendimo laikotarpiu jų interesai, žinios ir sugebėjimas aptarti įvairius klausimus smarkiai auga. Jiems toli gražu nebeužtenka vaikiško žodyno.

Kaip tuos žodžius galima išmokti? Daug žodžių išmokstama savaime, beskaitant knygas ir periodinę spaudą bei besiklausant vyresniųjų kalbos. Taip pat galima išmokti žodžius, randamus mokytojų sudarytuose sąrašuose.

116

Pratimas 52

Štai keli šimtai lietuviškų žodžių, kuriuos gimnazistai turėtų mokėti. Jei kasdien išmokssite po tris žodžius, už metų juos visus mokėsite.

Sužinokite šių žodžių reikšmes (atraskite jas žodynuose arba paklauskite tėvelių ar mokytojų) ir parašykite po sakinį su kiekvienu žodžiu.

A

abejingas	ālinti	apsiaūstas	atsakomybė
abejoti	alsuoti	apsidrausti	atsarginis
abiturieŭtas	āmatas	apsieiti	atseit
aboneiŭtas	ananāsas	apsimēsti	atsidējęs
āctas	angā	apstū	ātspalvis
agrāstas	angažuotis	apstulbęs	atsparūs
aguonā	anketā	apsukrūs	atšipęs
āibė	añkšta	apvilti	atvangā
āidas	ānkštis	arūodas	ātvejis
aikštė	anót	asmenybė	atvėrti
āimana	apčiūopti	āšaka	atžalā
aistrā	apdrausti	ašis	ātžvilgis
aitrūs	āpeigos	āšmenys	augintinis
akylas	apelsinas	atidūs	āuklėti
akimirka	apýtaka	atjaūsti	auksakalys
akiplėša	āpkepas	atlaidai	ausinēs
akiratis	aplėisti	atlikti	avārija
aksomas	aplinkā	atlyžti	aviētė
ākstinas	āpmaudas	atógražos	āvizos
algā	aprupinti	ātpildas	

117

B

bādas	betonas	braidyti	brūkti
balzganas	birža	brandinti	bruožas
banginis	blakstiena	branduolys	buitis
baslys	blaškýti	brāškė	būtis

bedūgnē	blauzdā	brēsti	būklē
bendrovē	blēsti	brīsti	būrē
bergzdziā	blevyzgā	briedis	burkūoti
bēgiai	botāgas	brūknē	būstinē

C – Ć

ceņzas	ċiklas	ċesnākas	ċiužinys
chirūrgas	ċitatā	ċiulbēti	

D

daīgas	deļsti	draustinis	druņgnas
daīlininkas	derētis	drēgnas	dūjos
daliā	dešimtāinis	drīgnē	dukraitē
dañtratis	didāktinis	drībsnīai	duļkti
dārgana	dieglīs	drīežas	dūmóti
darkýti	dienóraštis	drýžas	dūmplēs
darnā	diēnraštis	drīsti	dúomenys
davinys	dykumā	drovētis	dūrpēs
dēglas	dōras	drožlé	duslūs
degtinē	dosnūs	drugēlis	dvēsti
dēklas	dramatūrgas	druņsti	

118

E – Ē – F

édzios	eketē	ēpušē	ésti
eigā	ekrānas	erdvē	ežys
eikvóti	elēgija	erškētis	
eilīnis	éngti	érzinti	fecht ā vīmas
eīsmas	ēpinis	esmē	feljetōnas

G

gabēnti	gaublīs	giltinē	gomurys
gabūs	gaūbti	gimnāzija	graudūs
gaidūkas	gaujā	giņklas	gražā
gáinioti	gaūsti	gīmos	greitkelis
gáirē	gausū	gýsla	grēsmē

gaišinti	gegužinė	gyvanašlis	grėtos
gaišališkas	geisti	gyvsidabris	griaučiai
gaišinti	gėlas	glamonėti	Grįžulo rėtai
gajūs	gėlda	glėbys	grubūs
galąsti	gėlti	glėžnas	grūdinti
galià	geluonis	glitūs	gruūstas
galimybė	gerėti	globėti	grūmtis
galioti	gėrėtis	glėtnas	grūodas
galvosena	gėrintis	gluosnis	gūosti
galvotrūkėiais	gėrvė	gniūžti	gurguolė
gārbana	giėdras	gniūžtė	gvildėnti
garstėcios	gilė	gobšūs	

119

I – Į

ýda	ĩndėlis	įstrižas	išvýsti
įdiegti	įnikti	išblėsti	išsivýstyti
iėšmas	įniřti	iřdava	įtaigauti
ietis	inkstas	iřvada	įtaka
įgālinti	ypatybė	iřdāiga	įtampa
įgalioti	irklas	iřdidūs	įtarti
įkandin	įrodyti	iřdýkęs	įterpti
įkauřęs	Ispānija	iřraiřka	įtūžti
ilgesys	įspūdis	iřsamūs	įžanga
iltis	įstaiga	iřtikimas	įždas
imlūs	įstrigti	iřvermė	įžiėbti

J

įaudintis	įėgainė	juobà	juslė
įaukūs	įodas	įunginys	

K

kabinėtas	kėltuvas	klastà	kraitis
kaità	kempinė	klausyklà	krikti
kaitrà	keřstas	klaviřas	krykřti
kajūtė	ketinti	klestėti	krioklys
kamúoti	kėšintis	klėvas	kryptis
kanalizācija	kėvalas	kliedėti	krislas
kanāpės	kiāukutas	kliėrikas	krumpliāratas
kandis	kibirkřtis	kliūtis	kruopštūs

kařklas	kikénti	klūbas	krūptelēti
kartà	kilnūs	kniūpšćias	krušà
kaštōnas	kinkyti	kankorēžis	kuklūs
kātilas	kiršinti	klónis	kūmštis
káukē	kiūtinti	konspēktas	kvāršinti
kaūkti	klebēnti	kopà	kvōsti
kaūpas	klaikūs	korŷs	
keblūs	klajūnas	kōšti	

120

L

labdarà	lēsti	likimas	landŷnē
landūs	liáuapsinti	liūrbis	lēm̃ti
lēpinti	lijūndra	lūšnà	liáudis
liaukà	liūdyti	lākštas	liēptas
lŷgis	lūošas	ledaĩ	lipšnūs
lytis	lakti	lēšos	lōpas
lúomas	lauktūvės	líepa	
laimikis	lētena	liniuōtē	
langinēs	liáutis	lōbis	

M

magnetofōnas	māstas	meņkas	minià
maištas	mōstas	meškerē	moliūgas
malšinti	maštŷti	mētà	muiťas
mankštà	mēdvilnē	migdōlas	murkúoti
māsinti	medžiaginis	miglà	

N – O

naikintūvas	nelabāsis	nuolankūs	núovoka
nāras	néndrē	núomaris	nusāvinti
narkòzē	nenúorama	núomoti	nusistātymas
nařvas	nerangūs	núopelnas	nusivilti
nasrai	nērimas	núorūka	nusistatŷti
naštà	neřsti	nuosaikūs	nusiteĩkti
našūs	niřsti	nuoseklūs	
navikas	neštūvai	núostolis	
nebylŷs	nešvankūs	nuořalūs	ōblius
neĩgti	novelē	núotaka	opūs
neĩgiamas	nuodugniaĩ	núotaika	orūs
nekrològas	núolaida	núotrauka	

121

P

pačiūžos	pasámonė	pažiūra	pótvarkis
padangà	pasekmė	pedagògas	prabangà
pādaras	pasaulėžiūra	peikti	prādas
padáuža	pasigėsti	pėlnas	programà
padėklas	pasitikėjimas	perėti	prāmonė
pagaugai	paskalà	perkūnija	prānašas
pageidáuti	paskolà	pėrsikas	pranašus
pagieža	pastabà	pėrtekęs	prieblanda
pāgirios	pāstangos	pėrteklius	prielaida
pagrandukas	pastaràsis	pėrversmas	priemonė
pagūnda	pastráipa	pėdsakai	prieplauka
pāgrindas	pasiutimas	pýkinti	priepuolis
paikas	pašaipà	pinklės	priespauda
pākaitalas	pašalpà	piršlýs	prieštaráuti
paklausà	pašlijęs	pjuvenos	prietaras
pasiūlà	pataikáuti	plasnóti	prievolė
pakója	pātalpos	plāštaka	priežastis
pakvaišęs	patėkti	plaštakė	prigimtis
palaidūnas	patėlė	plėiskanos	prigýti
palaiškai	pātinas	plėntas	prisiįjaukinti
palaiipsniui	patėisinti	plėtrà	pripažinti
palankūs	patirti	pleištas	privāloma
palatà	patirtis	plokštumà	próšvaistė
paliaubos	patránka	plotmė	pūgà
palūkanos	patrauklūs	plūduriuoti	pūltas
pamestinūkas	patvirtinti	plúostas	púokštė
parugė	pavadúoti	póbūdis	púoselėti
paramà	pavydėti	póbūvis	puotà
pāreigà	paveldėti	pókštas	purus
iš pasalų	pavidalas	pólėkis	pusiáusvyra
pasàk	pažangà	pólinkis	

122

R

ragaišis	raškýti	riáušės	romansas
rāginti	rāštinė	riešas	romantizmas
raidà	raudóti	rieškūčios	ropóti
raistas	rauktinūkas	rietimas	rūdà
ráišas	receñzija	ryklýs	rúonis

rāndas	regēti	ristŷnēs	rusēnti
rangōvas	rēgzti	rŷšium	rŷstŷs
raņkpiniġiai	rēplēs	riteris	
rāstas	režisiērius	romānas	

S

sakaĩ	siŗpti	sodŷba	stġpinas
sakyklā	sŷvai	sōdrus	stokā
sāmanos	skalsŷs	sopēti	strāzdana
sāmata	skāldyti	sōtus	stuobrŷs
sāmojis	skardŷs	spāļiai	sudētingas
sāmokslas	skātinti	spaņġuolē	sugebēti
sāmonē	skevēldra	spaŗġiai	suirūtē
sānarŷs	skērŷs	spēigas	sujaũkti
sāntykis	sklandŷs	spynā	sukaũpti
sāntrauka	skleĩsti	spindulŷs	sũkurŷs
santŷrŷs	sklidinas	spoksōti	sukŷrti
sāsaja	skliaũtas	spragā	Sŷomija
sāšļavos	skuŗdas	sprangŷs	susiēti
sāŷġyslē	skŷsti	sprindis	susijēs
sāvitas	skverbtis	sraĩgtas	susikaũpti
sāvoka	slāņkioti	sraũtas	sustirti
Sekminēs	sleņkstis	sritis	sutāpti
seklumā	slidēs	srovē	sutelkti
sēkmē	sliņkti	sruvénti	sutrikti
sēļinti	smalsŷs	stabdŷiaĩ	suvōkti
sēdmenys	smarāgdas	staigmenā	sužalōti
siaũbas	smilga	stāklēs	svaĩgti
siaũsti	smilkaļai	standŷs	svajōnē
šielotis	smilkinŷs	stangrŷs	svarstŷti
šielvartas	smŷģis	stelbti	svirplŷs
šimbolizmas	smŷklē	sterblē	

123

Š

šalġgatvis	Šeštġnēs	šlykštŷs	šukŷosena
šāļikas	šŷdas	šmeĩžtas	šŷlas
šalnā	šiuŗpas	šmēkla	šũnkelis
šāļtmētē	šļaitas	šnairŷoti	šventōrius
šantāžas	šlakŷuotas	šņipas	švġinas
šāržas	šļāpdriba	šrātas	šviŗkštas

šedēvras	šlaunīs	šūķē	
----------	---------	------	--

T

taburētē	taurūs	tinti	triūšis
tačīaū	teġgīamas	týrai	troškīmas
taiklūs	teġkti	týras	troškulýs
takēlis	teisūs	tyrinēti	trūkti
talkà	tēķinas	tirti	tvaīķas
tamprūs	teptūkās	tóbulas	tvenķinýs
tapatýbē	týčiotis	tōmas	tvīnkčioti
tapýti	týkoti	trānas	tvinti
tāpti	tīkróvē	traukà	tvirtas
tāriamas	tīkslas	trýpti	
tarpēķlis	tīkslūs	triņkti	

U

ugdýti	uolūs	užģōžti	ūžstatas
ūkana	úošvis	užķerēti	užúojauta
undīnē	uragānas	ūžķulīšiai	užúot
uoļà	ūžģaida	užķurýs	

124

V

vagōnas	vargdiēnis	vēduōklē	viltis
vaīdas	vargōnai	vēžýs	vingis
vaidēnti	vāris	vēžlýs	vyriausýbē
vaiduōķlis	varvēķlis	viduřķis	virķščià
vaidmuō	varvēti	vīnbalsiai	virpēti
vaisīngas	varžýtinēs	vienguņģis	virtinis
vāiskus	vařžtas	vīnišas	visatà
vaitóti	vasarójus	vienuōlis	visraktis
vaivóryķštē	veidmainiáuti	viēšbutis	výsti
valdiniņķas	veīķalas	viešnià	výstytiš
valķà	veiklūs	vijōķlis	visúomenē
vālkata	veliōnis	vikāras	visúotinis
vāļķioti	Veņģrija	viksvà	výtis
vāltis	veřšlas	vīļģyti	akių vokai
vānagas	versmē	vīlķīķas	
vandēntiekis	vertýbē	vīlķstinē	

Ž

žabóti	žarà	žindyti	žvalùs
žādas	žarnà	žirgas	žvairas
žagsėti	žavėti	žlibas	žvaig̃gas
žalà	žėmuogė	žlūgtas	žvilgsnis
žaiždà	žiaunos	žlūgti	žvynas
žaiždras	židinys	Žolinė	žvyras
žāndas	žiebtuvėlis	žūkľė	
žānras	žilas	žuvėdra	

